דער הײנטיגער יום־טוב נומער ערשײנט אין 12 זײטען.

„RADOMER-KIELCER LEBEN" 37 (177) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem." 3טער יאהרגאנג פרײז 25 גראשען

ראדאמער־קעלצער לעבען

Do Biblioteki Jagielonskiej w Krakowie

א גוט יאהר

— און —

א כתיבה וחתימה טובה

אלע אונזערע אבאנענטען,
לעזער, אין אנאנסען־געבער,
מיטארבײטער, פרײנד
און סימפאטיקער.

— דאס —

„ראדאמער־קעלצער לעבען".

ראדאם פרײטאג כ״ג אלול תרפ״ז ●● מארך אינהאלט פון טעקסט אין די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטװארטליך ●● 23-go września 1927 r.

בשנה טובה ומבורכה

מברכים אנחנו את כל אוהבינו
והבאים עמנו בברית המסחר.

הפירמא „אלי׳ גוטליעב"

רדום ער״ה תרפ״ז.

צו דער חתונה פון אונזער פרײנד
משה מילשטײן
מיט פרל׳ **חנה קלײנמאן**
װינשען מיר זײ א הארציגען מזל־טוב
עװיגעס גליק און צופרידענהײט

משפחה פרידמאן עט פרוי
און קינדער.

Z intencji zaręczyn
p. **Mani Hertz**
— z p. —
Dawidem Abramowiczem
wiele szczęścia życzą
Józefostwo
Kielce. **Strosbergowie**

Z intencji zaręczyn
p. **Frani Zylberberżanki**
z p. **Lipą Wajchendlerem**
życzymy wiele szczęścia
Fela i Eugenjusz
WARSZLAK

KOLEŻANKOM, KOLEGOM i ZNAJOMYM
przesyła zdaleka
SERDECZNE ŻYCZENIA NOWOROCZNE
Selim Lipszyc.

MONTREAL, (Canada). 1 Tiszri 5688.

מײנע ליעבע עלטערן, שװעסטערן און ברודער,
דעם ה׳ **מאיר הערץ** און זײן פרוי,
װי אויך א״ע קרובים, פרײנד און בעקאנטע פון דער אלטער הײם,
שיק איך איבער מײנע הארציגסטע ברכות צום נײעם יאהר.

שלמה ליפשיץ.

מאנטרעאל, א׳ תשרי תרפ״ח.

Farbiarnia Parowa i Pralnia Chemiczna

O. R. HEMPEL w Radomiu

przy ul. ST. MIASTO 5.

Sklep przy ul. St. Miasto 2. Filja przy ul. Lubelskiej 37.

Niniejszym zawiadamia Sz. Publiczność, iż USKUTECZNIA chemiczne pranie i farbowanie wszelkiej garderoby damskiej i męskiej oraz dekatyzowanie sukna i kortów, pranie piór, koronek, pluszu, aksamitu, pokryć meblowych, gobelin, dywanów, portier, firanek — na specjalnych maszynach i t. p.

Po cenach konkurencyjnych
Robota solidna i punktualna

Uwaga: Rzeczy prane i farbowane z fasonu nie wychodzą.

Firma egzystuje od 1880 roku.

פאראװע פארביארניע און כעמישע פראלניע

א. ר. העמפעל

אין ראדאם אלטע שטאדט 5.

מאכט בעקאנט דאס ג. פובליקום דאס זי פיהרט אויס **כעמישע**
װעשערײ פון אלערלײ דאמען און מענער־גארדעראבען
אויף קאנקורענץ־פרײזען
די ארבײט װערט סאליד און פינקטליך אויסגעפיהרט

בעמערקונג: אלע געװאשענע, אדער געפארבטע זאכען פערלירען
נישט דעם פאסאן און קומען ארויס װי אין דער נײ.

די פראלניע **א. ר. העמפעל** בעזיצט צװײ פיליאלען: אויף דער
אלטע־שטאדט 2. און אויף לובלינער גאסע 37.

Firma egzystuje od 1880 roku.

Dr. med. ZOFJA PAKOWSKA

STOMATOLOG

(CHIRURGJA jamy ustnej i ZĘBÓW, DENTYSTYKA)

rozpoczyna przyjęcia chorych dnia 20 września b. r. wtorek

Radom, ulica Marjacka 12 II piętro od 10—11 przed poł. i 4—7 popoł.

װיכטיג פאר גארבער׳ס!

גליקאזע
און סירופ
קארטאפעל־מעהל פײנער

אבפיליגסטען, איז צו בעקומען נאר בײ דער לאנגיעהריגער פירמע

E. NEUFELD i CH. CZAŁCZYŃSKI

WARSZAWA Graniczna Nr. 7

tel. 134-28 (אין הויף)

JASNEJ SŁOŃCA

NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG

פרישט אב פאסאדזשקעס, לינאלעאום און פארבט און
פערלויף פון אין שײה װײכע פאר־לאגעס אויף
רויט אדער טונקעל־ברוינען.

LEKARZ-DENTYSTA

H. BRYKMAN

WAŁOWA № 15.

POWRÓCIŁA

די פאלגען פון דער מאנדאטען-חאפעריי ארום די בענקלעך פון שטאדט-ראט.

די שלים'מזל'דיגע פאליטיק פון די מאנאפאליסטען און אומגעבעטענע אפוטרופסים איבער די געזעלשאפטליכע אינטערעסען פון דער ראדאמער יודישער בעפעלקערונג ארום דער פערטיילונג פון די מאנדאטען צום איצטיגעוועהלטען שטאדט-ראט, הויבט אן ביסלעכווייז זיך בעווייזען פאר דער עפענטליכער ליכט. די פאטאלע רעזולטאטען פון דער מאנדאטען-חלוקה הייבען זיך שוין פיהלען אויף די פלייצעס פון ארימען יודישען רחוב. אלץ געהט אויס צו זיין קאפ און צו זיין לעבענס-עקזיסטענץ.

פונ'ם בעריכט אין אונזער צייטונג פון דער פערגאנגענער וואך האבען די לעזער זיך שוין דערוויסט פון דער נייער גזירה, וואס דער היינטיגער שטאדט-ראט האט מזכה געווען די ארימסטע יודישע בירגער, איינפיהרענדיג, אז דער האנדעל אויף די מערק-פלעצער פון שטאדט פאר הענדלערקעס (פשעקופקעס) און אלערליי סוחרים, וואס קויפען-אויף אינטערן פרייזען הימעל ביי די פויערים פערשידענע פראדוקטען, אדער געפליגעל — זאל פערבאטען ווערען ביז 12 אזייגער פאר מיטאג.

אויבנזאהל דער נייער רעפארם קלינגט סתם. נישט אונטערשטריכענדיג בפירוש ווער די דאזיגע הענדלערקעס און סוחרים זיינען, איז פונדעסטוועגען לייכט זיך פארצושטעלען, אז ער ציעלט אין דער מהנה פון די ארימע יודישע אויפקויפערינס און סוחרים, וועלכע זיינען זיך מפרנס דערפון, וואס זיי פיהרען זייערע מסחרים אויף די פרייע פלעצער פון די שטאדטישע מערק דער דורכגעפיהרטער רעפארם רעדלהגט זיי אבער אזא טוידטקלאפ, אז זיי שטעהט פאר צו פערלירען דאס ביסען ברויט פון מויל. און קיינעם וועט עס נישט טרעפען נאר די יודישע הענדלערקעס און סוחרים, וואס צו זייער ארימקייט האט קיין גרענעץ נישט, און וועלכע ציהען דאס ביסעל חיונה מיט נויט און שווייס, ארומשלעפענדיג זיך פון גראהען-כאג אן אויף די מצויק ביז אין דער שפעטער נאכט. ביז זיי געלונגט צו פארקויפען דאס איינגעהאנדעלטע פאר א גראשנדיגען פערדיענסט.

די אויסטערלישע גזירה פאלט נאר אויף די ארימסטע יודישע בירגער, ארום וועלכע ווייל פון זיי רעקרוטירען זיך צוממייסט דער אויך יפער-טלעמענט. דאס כנציאליסטישע געוויסען פון די פ. פ. ס.-שע פערזארגער אין שטאדט-ראט האט נישט געקענט פערגינען די ארימסטע פון אלע ארימע דעם שווער-איינגעהאלטענעם פערדינסט און אונטערן שלייער פון אידעאלע כוונות, מכלומר'שט אונטער דער לאזונג צו קעמפפען מיט'ן יקרות — ביי זיי אהעקגערויבט יעדער מעגליכקייט צו קאנען זיך בדוחק ערנעהרען.

מיר האבען למפרע געוויסט, אז דער בירגערליכער קלאס וועט פון די פ. פ. ס.'ישע ראטמענער — אויב זיי וועלען אריין מיר א מערהייט אין שטאדט-ראט — קיין גרויסע גליקען נישט דערלעבען. דאס זעלבע האבען נאך בעסער געוואוסט די שעפער און די מחברים פון יודישען נאציאנאלען בלאק. די כבוד-גייציגע מאניע זייערע צו פערחאפען דעם אויבען-אן האט זיי אבער אזוי ווייט פערבלענדעט די אויגען, אז זיי האבען פערגעסען, אדער געמאכט זיך פערגעסען וועגען דער געפאהר, וואס שטעהט פאר דער יודישער סוחרישער בעפעלקערונג, אין פאל ווען די פ. פ. ס. וועלען ווערען די מושלים פון דער שטאדט פערוואלטונג. זייער עגאאיסטישער אימפעט און קאריערריסטישע אמביציע האט ביי זיי ציגענומען דעם פערשטאנד און, נישט אבגעבענדיג זיך קיין חשבון פון זייער צופיעל דיקטאטארישער מהלכט, האבען זיי זיך געלאזט אין האזארד-שפיעל, שטיצענדיג זיך אויף דער קארט פון אחדות. מיט'ן דאזיגען נאמען האבען זיי געוואלט פערטויבען און פערשכורען די קעפ פון די וועהלער. זיי זאלען דערציטערט ווערען פאר דער מעכטיגקייט און הייליגקייט פון דאזיגען סענטימענטאל-יודישען ווארט. און אהן צו וויסען, אפילו, אז אט די אחדות-פאהן איז געזאלבט מיט א פאלשע קאליר, זאלען זיי געהן ווי בלינדע שאף צו די זאהל-אורנעס און אוועקגעבען זייערע שטימען.

אט די געפעלשטע און די דורך און דורך פאבריצירטע אחדות-מארקע איז געווען דער הויפט-שטיך-פונקט פון אונזערע מאנאפאליסטען, קאריעריסטען און חוקה-יודען, דאס האט זיי ארויסגעטריבען פון גלייכען וועג און געשטופט ביי זיי בורייטע אפעטיטען אלץ אליין אריינצושלינגען.

די וועהלער אבער האבען זיך בעצייטענס דערקענט דערויף און זיי האבען דאס שפיעל גלייך תופס געווען. זיי האבען זיך נישט געלאזט חראראפארמירען מיט'ן ווידערליכען אחדות-סוראגאט און געוויזען דעם בלאק, אז בלויז חזקות בעזיצען נישט קיין צוציהונגס קראפט אין, אז דארט, וואו דיקטאטור און קאריערריזם געהען געקייטעלט האנד ביי האנד — דא געהען נישט די וועהלער.

און דער בלאק האט זיך נעביך ביטער ענטוישט. זיינע חלומות זענען אויסגעריונען און פון 8 — 10 ראטמענער, וואס ער האט געהאפט צו בעקומען, אין זכות פון „אחד", האט ער קוים נאך גרויסע מיה און מאטערניש דערגרייכט 5 מאנדאטען, און דורך זיין שרים'מזל'דיגע פאליטיק דערפיהרט דערצו, אז די יודישע רעפרעזענטאנץ אין שטאדט ראט זאל פערשמעלערט ווערען ביז א מינימום און נישט האבען די קראפט צו דעצידירען ביי די יודישע פראגען.

דער בלאק איז נעווען ניחא צוזאגען זיך אויף אלע רעזיקאלישסטע עקספערימענטען און אבי דורכצוזעצען זיינע אספיראציעס און נישט אבטרעטען פון זיין עקשנות, וועלענדיג אליין האלטען די לייצעס פון קהל'שען וואגען. וואלטען אבער די שעפער פון בלאק געווען אין דער קלענסטער מאס אויפריכטיג, וואלטען זיי אין ערשטען מאמענט פערשטאנען אבצושאצען דעם ווערטה און די נויטווענדיגקייט פון שאפען א אלגעמיינעם פעראייניגטען בלאק פון אלע שיכטען און ספערען פון דער יודישער בירגערליכער קלאס. דאן וואלט אזא איינהייטליכער כח בעשטימט אריינגעפיהרט אין שטארט-ראט א געהעריגע צאהל יודישע ראטמענער, וועלכע וואלטען ביי אלע שטאדטישע פראגען געשפיעלט א דאמינירענדע ראליע. כדי צו דערפיהרען צו אזא נצחון איז נויטיג געווען איין קלייניגקייט: די חזקה-יודען זאלען ברענגען א קרבן זייערע אמביציעס און קאריעריזם און צולאזען אויפ'ן „מזרחי", אויסער די אייגענע לייב-מענשען, אויך פערזאנען פון אנדערע ריכטונגען און גרופירונגען. און נישט אבצושטופען פון זיך די האנדווערקער און די סוחרים פאר שטעהער אראבקוקען אזש אויפ'ן לעצטען פלאץ.

אויסער דעם פאטאלען שריט פון מבטל מאכען די האנדווערקער און סוחרים, וואס דאס האט נישט געטארט געשעהן, האט דער בלאק אויך בעדארפט אונבעדינגט געבען פלאץ פאר פארשטעהער פון קליין-הענדלער, פאר פארשטעהער פון דעמאקראטישע ריכטונגען און אויך א ארט פאר דער אינטעליגענץ, און נישט פיהרען א קאמעדיע ביים מתן תורה אויף דער מאנדאטען-פערטיילונג מיט'ן פיקטיווען ארייננשטעלען א מאנדאט מכלומר'שט פאר דער אינטעליגענץ און עס אהנהענגען מיט גוואלד אויפ'ן האלדז פון ארח. ה' מוליער, אז ער זאל רעפרעזענטירען די ראדאמער אינטעליגענץ. בשעת ה' מוליער האט בפירוש מרעיש עולמות געווען, אז ער רעפרעזענטירט נישט די אינטעליגענץ. ה' מוליער איז געווען אויפריכטיגער פון זיינע קאלעגען און נישט געוואלט אננעמען זייער כתר אלס דער פרעטענדענט פון דער אינטעליגענץ, ערקלערענדיג, אז די אינטעליגענץ זיצט ביי פשיביטניזסקי און האט איהם אזא מיסיע נישט אנפערטרויט. די רוכבי בערבות'ניקעס אבער האבען איהם געגען זיין ווילען אלט אזעלכען מיטגענומען אין שטאדט-ראט, וועלענדיג אזוי נאך צו שטיקעווען צו די שותפים פון בלאק נאך א פירמע; די פירמע פון דער אזויגענאנטער דיפלאמירטער אינטעליגענץ, ס'זאל מעהר איבפאנירען און נעמען דעם עולם.

דאס דאזיגע געפעהרליכע שפיעל פון בלאק ארום דער מאנדאטען-כאבעריי הויבט זיך שוין אן פיהלען אויף די פלייצעס פון די ארימע יודישע מאסען. א דאנק זיין דיקטאטארישע פאליטיק פון „אני אמלך" איז פערמינדערט געווארן די צאהל פון יודישע ראטמענער אין שטאדט-ראט, ביי א געמיינזאמע און געוויסענהאפטע וואהל-אקציע האט דער יודישער בירגערליכער טייל געקענט האבען ביז 14—און אפשר 16 יודישע ראטמענער. דאס וואלט געווען א קראפט, מיט וועלכער אלע שטאדט ראט-פראקציעס וואלטען זיך געמוזט רעכנען. ביי אזא צאהלרייכע יודישע רעפרעזענטאנץ וואלט מען ביי ארימע הענדלערקעס און די יעניגע יודישע סוחרים אויף די מערק-פלעצער נישט געזען צונעמען די מעגליכקייטען צו קאנען דארט האנדלען. יעצט טראגט דער בלאק, א דאנק זיין שלים'מזל'דיגע טאקטיק בעת די וואהלען, א שטיק אחריות, וואס הונדערטער פאמיליעס פון אט די יודישע

הענדלערקעס און מערק-סוחרים ווערען בעראַזט פון א עקאָנאָמישען אונטער-גאַנג. די גראַטענגע שעפער פון בלאָק זענען מיטפּגראנטפארטליך, וואָס מיט דער נייער גזירה פון שטאָדט-ראַט נעמט מען ביי זיי צו דאָס ביסען ברויט פון מויל.

איצט האָט די גראָהע ווירקליכקייט צעקלאַפּט די מאָטיווען און די טענות פון די קאָן-לעפעל, וואס האָבען זיך געפּאָרעט אַרום דעם בלאָק. אז דער עיקר געהס אין איכות, און געשריגען איין געוואלד, אז די ארונים פון בלאָק קאָנען שטהן ריידען און דאָס איז גע-נוג. א ביטערען טעות האָבען אָבער געהאט יענע לייט. די שעהנע רעדעס פון אָט דעם שמן זית האָט ווענ'ג אי-בערצייגט און וועניג געהאָלפען אויף דער זיצונג פון שטאָדט-ראַט פאָריגע וואָך. כדי צו אויסקעמפען א זאך איז וועניג שהנע רעדעס. דערצו איז נויטיג וואָס מעהר שטימען, און אויב דאָס איז נישטאָ העלפט גארנישט. אט יעצט האָבען זיי דאָס געזעהן אונזערע מאָ-נדאַ"טען, וועלכע האָבען געמוזט אָנקומען און בעטען רחמים ביי דער ענדעקישער פראקציע: העלפט, העלפט אונז קעמפפען פאר אָרימע יודישע הענדלערקעס און סוחרים.—

דער קאַמפּ"ף פון נאציאָנאלען בלאָק, וועלכער צעהלט סך הכל 5 ראַטמענער. איז אפילו דאָס מאהל נישט געווען פערמידעטען אין זיין גאנצען צוזאַמענשטעל און אויף דער זיצונג זענען אנוועזענד געקומען 2 פון די בלאָק-ראַטמענער. די איבריגע דריי האָבען א פנים געהאט וויכטיגערע אינטע-רעסען ווי צו קומען אין שט. ראַט און קומפּפען פאר אָרימע הענדלערקעס. דאָס בעווייזט אויך שוין גענוג בולט דאָס אחריות, וואָס די דאָזיגע ה"ה טראָגען אויף זיך.

דער דאָזיגער דורכפאל איז נישט דער ערשטער און אפשר נאָך נישט דער לעצטער. דער בירגערליכער עלעמענט פון דער יודישע בעפעלקע-רונג האָט פון די פּ. ס.־יסטע מנ-היגים קיין גרויסע ישועות נישט צו ערווארטען. ליידער אָבער וועט אין אלע מיסערפאָלגען זיין מיט-פאראנט-וואָרטליך די אינציאַטאָרען פון בלאָק, וועלכע זענען געגאנגען איבער די קעפּ פון די וועהלער און קיין איינ-מאָהל פאר דער שאַפונג פון בלאָק נישט פעראַנשטאלטעט קיין איין מאַסען-פער-זאמלונג פון אלע שיכטען פון דער יו-דישער בעפעלקערונג און אנפרעגען זיך: צי ווילט איהר אונז? אָדער, —וועמען ווילט איהר נאך? אפשר וועלען מיר זיך אלע בעראַטהן און געהן צוזא-מען מיט א געמיינזאמע ליסטע צו די וואהלען? –

ימים נוראים.

די פייערטאגען ראש השנה און יום כפור ווערען אָנגערופען איבעראל ימים נוראים. דאָס וואָרט „נורא“ אין העברעי-איש ענטהאלט אין זיך צוויי בעגריפען: נורא—שרעקליך און נירא—פייערליך. אין אמת'ן זענען די ימים טובים אי שרעקליך אי פייערליך. דער דעוויז זייערער איז: לטהר אתכם מכל חטאתי-כם — צו רייניגען די מענשען פון אלע זייערע זינד, פון אלע פעהלערען מוטוויליגע, אָדער אונשולדיגע, זדונות ושגגות, אָבצוואשען דעם מאָראַלישען שמוץ, לפשט העקמומיות שבלב — און דורכצופיהרען א מאָראַלישע סאַנאַציע די לעצטע, ד. ה. די מאָראלישע סאַ-נאציע ווערט אויסגערוקט אין איין וואָרט: תטהרו! איהר זאָלט אייך ריינ-יגען! איהר מוזט אייך רייניגען!

און די מאָראלישע סאנאציע, די ריי-ניגונג, בעציהט זיך נישט נאָר אויף דעם יחיד, נאָר אויך אויף דעם קאָ-לעקט, נישט נאָר אויף פערזענליכע זינד, נאָר אויך אויף געזעלשאפטליכע פעהלער, אָדער פערברעכען—למשפטיך, עמדו היום, נישט בלויז איינ-צעלנע פערזאָנען, נאָר אויך גאַנצע קערפערשאפטען, גאַנצע קהלות, דער גאנצער צבור, די גאנצע געזעלשאפט דאַרף מאכען איינמאָל אין יאָהר א בי-לאַנץ פון זיין געהיסען, א חשבון הנפש און זיך קלאפּען אין הארץ: על חטא שחטאנו... דער ציעל איז א גע-מיינזאמער, נאָר די וועגען פערשידע-נע. דער יחיד טהוט דאָס דורך סליחות תפלות און תענית. ער דאַרף אָבער נישט פערגעסען דעם וואָהרען זין פון פאסטען אזוי ווי ס'האָט איהם איינגע-פאסט דער נביא: „געוויס דאָס הייסט תענית: אויפבינדען די ביינדליגקייט ארויסלאָזען די געדרוקטע פריי, טיילען זיך מיט דעם שטיקעל ברויט מיט דעם הונגעריגען, דעם היימלאָזען א דאך צו געבען, דעם אָבגעריסענעם א קלייד צו שענקען און פון דיין קרוב זיך נישט אָבצוקעהרען“... דער געזעלשאפטליכער טהוער מוז געדענקען בויגע צו דער געזעלשאפט און דעם סימבאָליש'ען זין פון דעם שפּריכוואָרט: „נישט די נאָז איז פאר די טאבאק-פושקע, נאָר, פער-קעהרט, די טאבאק פושקע איז פאָר די נאָז — א אמת, וועלכער ווערט אָפט ליידער פערגעסען ביי דעם רוב פון די עוסקים בצרכי צבור...

און דאן נאָך דער דאָזיגער זעלבסט-בעניי'אונג זאָגען אונז אונזערע גרויסע נביאים צו א בענייאונג פון דער גאנ-צער וועלט: „איך וועל אייך בעשאפען א נייעם הימעל און א נייע ערד און א נייעם מענש וועל איך בעשאַפען. איך וועל ארויסנעמען פון דעם מענ-שען דעם לב האבן (דאָס שטיינערנע הארץ) און וועל איהם אריינפלאנצען א ווייך הארץ מיט א נייעם גייסט. זאָגאר א נייע ריינע שפּראך וועל איך פער-וואנדלען נישט נאָר אין דעם איינצעל-נען מענש, נאָר אויך אין אלע פעלקער (אהפך אל עמים שפה ברורה), נישט די דיפלאָמאטישע גנבה'שע צונג, וואָס רעדט אחת בפה ואחת בלב, נאָר א ריינע עהרליכע שפּראך. אין דער רע-זולטאט פון דעם מאָראלישען איבער-קעהרעניש וועט זיין, אז אלע מענשען און אלע פעלקער וועלען רופען גאָט'ס נאָמען און איהם צוזאמען דינען (לקרא כלם בשם ה' — ויאתיו כל לעבדך), „זיי וועלען איבעקוארפען דאן די זילבערנע געצען און די גאָלדענע געטער, און וועלען זיי בעלויכטעט נאָר מיט איין אידעאל: ונשגב ה' לבדו ביום ההוא — גאָטט אליין וועט זיין ערהאבען אין יענעם טאָג, ויגבה ה' צבאות במשפט — און הויך וועלען טריאומפירען די אידעאלען פון דעם יודענטום: אמת, משפט, צדקה, חסד, רחמים.

אזוי זעהען אויס די ימים נוראים אין דער געטליכער אויפפאסונג פון אונזערע נביאים.—

פלטי מושקאבליטה.

ער"ה תרפ"ח.

דאס האָט מען אפילו נישט געחלומ'ט צוטוהן און דערפאר כראָגען אָט די ה"ה א גרויסען חלק פון פעראנט וואָרטליכקייט אזוי פאר די געשעהענע דורכפאלען און אזוי פאר די דורכפא-לן, וואָס וועלן מעגליך נאך אינטערקו-מען.

ב. צווייג.

כשר צערעס

שפייזע-פעטס איז פריש אנגעקאמען אונד אין אללע שפייזע-געשעפטען צו בעקאמען.

די אויסארבייטונג פון „צערעס“ ווערט אין אונזערע פאבריקען אויסגעפיהרט אונ-טער דער השגחה פון הרב ר' שמחה פרענקל (סקאַרזינא)

דורדערם ווערט „צערעס“ עמפפוילען אפילו למהדרין מן המהדרין.

SATURNIA S.A. WARSZAWA

נייעס! — נייעס!

אז שילער און שילערינס פון רעגירונגס פאָווישעכנע-שולען און מיטעל-שולען זאָלען ערצויגען ווערען אינ'ם גייסט פון תורה, נביאים, העבראַישע שפּראך, ליטעראטור, געשיכטע א. ז. וו. כדי מיט דעם זיי צוצובינ-דען צו דער גאָלדענער קייט פון אונזער הערליכער היסטאָרישער פערגאנ-גענהייט און אזוי נאָך נישט פערפרעמדט ווערען פון דער יודישער נאַציאָנא-לער אָבשטאמונג. און אום צו ערמעגליכען יעדען פאָטער און מיטער, אז זייערע קינדער זאָלען געניסען פאר זעהר צוגענגליכע פרייזען פון די אויס-בעזונדערבאָנטע נויטווענדיגע למודים. אהן וועלכע קיין שום יודיש קינד קאָן זיך נישט בעגעהן, עפען איך קורסען **העברעאיש**

פאר אנפאנגער און אָבפאנגענס, ווי אויך פערפאָל-קאָמונגס-קורסען.

די קורסען וועלען איינגעאָרדענט ווערען לויט בעזונדערע גרופעס איינ-געטיילט, אין צופּאסענדיג זיך לויט'ן קענטניס פון יעדען שילער און שילערין. אויף די קורסען וועלען געשאפען ווערען גרופעס ספעציעל פאר קינדער פון 7 קס יאָהר אָן, וועלכע קענען נישט לייענען און שרייבען. אויסער פערלאנג פון די יעניגע עלטערען, וועלכע ווילען, אז זייערע קינדער זאָלען אויך קאָנען יודיש שרייבען וועט ווערען פאר זיי, חוץ די העברעאישע למודים, אויך אונטערריכטעט ספעציעל די יודישע שפּראך.

אויף די פערפאָלקאמונגס קורסען וועט אויך ווערען געלערענט **תלמוד, אגדות ישראל** און אנדערע וויכטיגע יודישע למודים.

די קורסען פאנגען זיך אָן דעם 23-טען פאזשדזשערניק. איינשרייבען קאָן מען זיך טאָג טעגליך פון 6—8 אָוענד אין די קאנצעלאַרי-יע פון די קורסען וויטאָלדא 11.

אנמערקונג: 1) פאר אינפערמעגליכע שילער ווערט געגעבען בעדייטענדע הנחות. 2) פאר די שילער און שילערינס, וועלכע לערנען זיך אין די נאָך מיטאָג שעה'ען אין די שולען, וועלען זיין פאָר זיי טעטיג די קורסען אין דער פריה.

ל. מילמאן.

א מצוה הבאה בעבירה! *)

דאס „ראדאמטר־קעלצער לעבען" נומער 35 (175) ווידמעט אנ'ארטיקעל דער פראגע „וועגען א הילפ'ס אקציע פאר די ראדאמער יודען אין ארץ ישראל".

א הילפ'ס אקציע איז טאקי א גרויסע מצוה, ווער שמועסט ווען עס האנדעלט זיך וועגען יודען, וואס געפונען זיך אין ארץ ישראל. נור ווער ווייס צי עס איז נישט א מאהל א מצוה... הבאה בעבירה? יודען זענען טאקי פון תמיד אן שטארקע מהדרים נאך מצוות, אזוי אז אונזערע חכמים האבען שוין אויף זיי געזאגט, אז „אפילו הריקנים שבהם מלאים מצוות כרמון". דאך אנטלויפען זיי שטענדיג פון א מצוה הבאה בעבירה!...

איך וויל דא, הלילה, נישט מזלזל זיין אין דעם כבוד פון די ראדאמער עולים, וואס ז'צען, נאך אין ארץ ישראל „ווייל זיי האבע נאך עטוואס מיט וואס דאס לעבען זיך צו דערהאלטען, אדער, וואס האבען פשוט נישט אויף הוצאות צוריק א היים". איך וויל נור אנווייזען אויף די גרויסע סכנה, פון אזא „סעפעראטיזם". פון איינפיהרען אויך ביי דער אויפבוי־ארבייט פון ארץ־ישראל די שטה פון „עניי עירך קודמים"...

דער כהבר פון דעם אויבענדערמאנטען ארטיקעל דערצעהלט, אז נאך מיט צוויי יאהר צוריק האט שוין אריינגעדרינגען ביי פיעל ראדאמער עסקנים דער געדאנק, „אז יעדע שטאדט זאל איהרע נתינות פאר'ן „קרן־היסוד" פערווענדען דירעקט פאר איה"ע שטאדטישע עולים".. און אז צוליב דעם, וואס די מיינונג האט געהאט א סך געגנער „וועלכע האבען געהאלטען, אז מען קאן קיין פאלקס־אקציע נישט צושפליטערען", אזוי, אז יעדע שטאדט זאל מאכן שבת פאר זיך, בעזונדער ווייל עס זענען דאך דא א גרויסע צאל חליצים און עולים. ווע מן זייערע געבורטס־שטעט קענען נישט אויסהאלטען, איבערהויפט האט זיך דאמאלס געצויגען א גרויסער שטראם חלוצים פון אוקראינע, וועלכע האבען געמוזט אויסגעהאלטען ווערען פון די „קרן־היסוד" געלדער און דאריבער האט מען געמוזט זעהען, אז די אקציע זאל זיין א פאלקס־זאך, אין וועלכער דאס גאנצע פאלק בעטייליגט זיך און פון איהר זאלען בעקומען שטיצע אלע, וואס נויטיגען זיך דארין און צוליב דעם איז דער געדאנק נישט פערווירקליכט געווארען"...

עס א'ז אינטערעסאנט צו וויסען, צי צוליעב דעם „וואס דער גרעסטער כ"יל עולים (ראדאמער) זענען צוריקגעקומען פון ארץ־ישראל" זענען שוין די אויבען ציטירטע חששות מעהר קיין חשש־ת נישט? צי זענען באמת די ראדאמער עולים, „וואס געפונען זיך נאך אין לאנד צוליעב דעם, וואס ז"י האבען נאך מיט וואס זיך דאס לעבען צו דערהאלטען, אדער, האבען פשוט נישט אויף הוצאות א היים" טאקי גרעסערע יחסנים פון די חלוצים, וואס פ"יניגען ז"ך אין הינגערען אין לאנד און קלערען אפילו נישט פון א „היים" פאהרען געפונענדיג, אז דוקא ארץ ישראל אין זייער הייב, פאר וועלכער'ס אויפבוי עס איז כדאי צו ליידען און נישט ענטלויפען?... צי קאנען די ראדאמער יודען צוליב זייערע „עליה־געליטענע" זיך שוין אויסשליסען פון כלל און זארגען נור פאר „זייערע" יודען? פאר „זייערע" עולים?...

עס איז גענוג זיך צו בעקענען מיט די ציפערען וועגען דער בעטייליגונג פון די ראדאמער יודען אין „קרן־היסוד" פאר די לעצטע דריי יאהר, כדי צי בעגרייפען, ווי גרויס עס איז דער שאדען וואס דער בלויזער געדאנק וועגען סעפאראטיזם האט געבראכט. איך וועל עס אילוסטרירען מיט ציפערען:

פון 1.10. 1924 ביז 30.9. 1925 זענען אין ראדאם געזאמעלט געווארען 499 דעקלאראציעס אויף 70.322.00 זלאטעס (לויט דעם דאלאר־קורס פון יענער צייט 13.575.69 דאלאר!) און אין צווייטען יאהר פאר דער צייט פון 1.10. 1925 ביז'ן 30.9.1926 (נאכדעם ווי דער געדאנק פון סעפאראטיז'ם האט שוין אריינגעדרינגען אין די מוחות פון די ראדאמער עסקנים) איז געזאמעלט געווארען נור 55 דעקלאראציעס אויף 13.767.00 (ד. ה. 1.529 70 דאלאר!) און אין לעצטען ווינטער איז שוין בכלל נישט געלונגען דורכצופיהרען קיין אקציע לטובת דעם „קרן־היסוד", חאטש די קרן־היסוד צענטראלע האט זיך וועגען דעם אונצעהליגע מאהל בעמיהט!...

איך ווייס נישט, צי ווען מיר געלונגט ארויס צו בעקומען די אלע נויטיגע ידיעות וועגען די שטיצעס, וואס זענען דורך דער ציוניסטישער הנהלה און איהרע אנשטאלטען אין ארץ ישראל ארויסגעגעבען געווארען פאר די ראדאמער עולים, צי איך וואלט נישט געקאנט אויפווייזען, אז זיי זענען פיעל גרעסער ווי די הכנסות פון „קרן־היסוד" פון די ראדאמער תודמים, איבערהויפט אין די לעצטע צוויי יאהר... אזוי, אז די ראדאמער עולים וואלסען צוליעב דעם „סעפאראטיזם" גאר געליטען נישט פערדינט!...

גרויס, זעהר גרויס איז דער שכר פון די עוסקים במצוות, אבער קיינמאהל טארען עס נישט זיין קיין מצוות הבאות בעבירות און עס קאן דאך נישט זיין קיין גרעסערע עבירה ווי צוברעכען דאס יורישע אחדות און דעם הייליגען פרינציפ, אז דאס גאנצע פאלק מוז בויען דאס לאנד פאר'ן גאנצען פאלק און נישט יחידים פאר יחידים...

ווילט איהר העלפען אייערע עולים, טא בויט און שטארקט די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין אייער שטאדט און שטעלט אוועק די „קרן־היסוד"־ארבייט אויף דער געהעריגער הויך. ווייל נאר דערמיט וועט איהר לינדערען די נויט פון גאנצען יודישען ישוב אין ארץ־ישראל און דאדורכער אויך פון אייערע עולים.

שמשון דוב ירושלימסקי.

ווארשא.

*) מיר געבען פלאץ פאר דעם ארטיקעל פון ה' ירושלימסקי, וועלכער האט דאס ארטיקעל אין דעם „ראדאמטר־קעלצער לעבען" לײדער גישט ריכטיג אויסגעטייטשט און צום עצם ענין וועלען מיר זיך נאך אומקעהרען. רעד.

מ. איר זהערץ.

די גרויסע מלחמה צווישען רבי'ן ר' מלך צוזאמען מיט א קרעטשמער־יונג מיט'ן שטן און זיינע משרתים.

(א ראש־השנה־מעשה'לע.)

דער רבי ר' מלך פון ליזענסק האט געהאט אלע זיינע יאהרען א געוואהנהייט ארומצוואנדערען איבער פערשידענע שטעדט, שטעדטלעך און אפילו אין די פערוואפענסטע דערפער. דאס וואנדערען אונטער־וועגס איז פאר איהם געווען א וויכטיגע זאך. דורך זיינע שטענדיגע נסיעות האט ער פיעל געלערענט און דערקענט די מענשען פון גאט'ס ערד, ווי זיי לעבען, ווי זיי טראכטען און בכלל ווי אזוי זיי זענען זיך נוהג אין זייערע אויפפיהרונגען אין בעצוג צו זייערע חברים, בעקאנטע און סתם צו אלע מענשליכע ברואים.

אויף זיינע וואנדערונגען האט דער רבי ר' מלך זיך פיעל ערפאהרען און ער איז געווארען בקי אין אלע וועלטזאכען. זיין קלוג און ווייט אויג האט כהרף עין דורכגעדרינגען די נשמות און די הערצער פון אלע פערשידענע מענשען, וועלכע ער האט בעגעגענט אויף זיינע רייזעס. דאס אלץ האט איהם שטארק גענוצט צו זיינע הימעל־שטייגענדיגע מדרגות. ער האט אויף זיין וואנדער־וועג ענטדעקט פערבארגענע צדיקים און ל"ו'ניקעס, וואס זענען געווען פערהוילען פון יעדען מענשליכען אויג און געלעגען ווייט ערגיץ אין א העק פערווארפען און קיינער האט זיי נישט בעמערקט און קיינער האט פון זיי נישט געוויסט.

דער רבי ר' מלך האט געזעהן אויף דער וועלט פיל רשעית און אכזריות, וואס איין מענש איז בעגאנגען געגען צווייטען און זיינע תפילות, וואס ער האט פערלעגט וואלטען אין הימעל גארנישט פועל רחמים געווען. ווייל לילית מיט איהר כיתה האבען צונויפגענומען אלע חטאים, עבירות און פערברעכענס און מיט זיי בעווארפען די וואג־שאל פאר'ן בית דין של מעלה, ווען נישט דער זכות פון די בעהאלטענע צדיקים וואלט איהם בייגעשטאנען, וואלט דער רבי ר' מלך בעזיגט געווארען און אויף יודען וואלט נגזר געווארען שרעכליכע גזירות. דער צוזעק פון רבי'ן ר' מלך'ס נסיאות האבען געהאט א דאפעלטען בעדייט: די חייט מעגליך האט ער זיך בעמיהט און וואו נאר ער איז געקומען און בעמערקט שלעכטע מדות, האט ער יענעם מיט גוטען איינגענומען, דערוועקט אין איהם רחמנות, און יענעם מחוי' למוטב געווען און צווייטענס איז איהם געגאנגען שטארק דערין ער זאל ענטפלעקען די ל"ו'ניקעס, די בעהאלטענע צדיקים, וואס זיצען במכתרים און מיט זייער עניוות און צדקות האלטען זיי אונטער די זיילען פון דער וועלט. עד האט זיי אויפגעזוכט מיט דער שטרעבונג זיי צוהילף צו נעמען ביי זיינע מלחמות מיט לילית'עס קעניגרייך, וואס האט שטענדיג בעווארפען דאס בית־דין של מעלה מיט געפעהרליכע מקטריגים אויף יודען.

איז געווען א מאהל א יאהר ווען דער רבי ר' מלך איז געהאט ארומגעוואנדערט איבער שטעדט און דערפער און, וואו ער איז נאר אנגעקומען האט אומעטום געהערשט שנאה, נקמה און איינער האט דעם צווייטען געוואלט דורס'ען פאר א פרוטה און אפילו פאר גארנישט און אומזיסט. האט דער רבי ר' מלך געזאגט די שלעכטע מענשען תוכחה, זיך געבעטען ביי זיי רחמים: כטייטש יודען בני רחמנים, פאר וואס זענט איהר אזוי שלעכט, לאז די וואס איהר ווייזט נישט ארויס קיין מיטגעפיל צו יענעמ'ס צער, פאר וואס ווילט איהר נאך יענעם אומברענגען, סטייטש היתכן? האט פארט רחמנות אויף אייערע נשמות. איהר האט ראך קינדער. דערבארמט זיך אויף זיך אליין און טהוט תשובה — אבער ס'האט גארנישט געהאלפען. מ'האט דעם רבי'ן ר' מלך אויסגעלאכט און איהם אנגענומען פאר א משוגענעם. יעדער האט איהם געענטפערט: פעטער, אימזיסט אייער טרחה, היינט איז אזא וועלט וואס יאך יענעם נישט בעגראבען וועט יענער מיך בעגראבען.

איז דער רבי ר' מלך פערציטערט געווארען. דא איז שוין ראש חודש אלול און דער יום הדין איז שוין אזוי נאהענט און זכותים אויף יודען פעהלען אויס. איז דער רבי ר' מלך ווייטער געלאפען איבער פעלדער און וועלדער, און דער שטן מיט לילית'ן זענען איהם אויף יעדען שריט נאכגעלאפען. אויפ'ן גאנצען וועג האבען זיי איהם אויסגעלאכט און נאכגעשריגען: העי, מלך'על, אייל נישט אזוי. וועסט אינז היינט נישט בייקומען. דיינע יודעלעך זענען פול מיט עונות און חטאים. א גיב נאר א קוק אויף אונזערע בעק און זעק, וואס מיר פיהרען מיט אינז מיט. זעה נאר ווי פיעל מיר האבען שוין צונויפגעזאמעלט. כא—כא—כא, איי מלך'על, מלך'על, וועסט דעם משפט פערשפיעלען. וועסט שוין מטהר אונז נישט מיצח זיין. ניין, ניין, ניין. —

האט זיך דער רבי ר' מלך אומגעקוקט, און א שרעקליכע חשיכה האט זיך פערצויגען פאר זיינע אויגען. ער האט דערזעהן די גאנצע גוואַרדיע מזיקים און שדים מיט'ן שטן און לילית'ען בראש, נאך וועלכע ס'פאהרען נאך גרויסע פיהרען מיט בריקעס פול אנגעפאקט מיט עבירות. איינגעבויגען אין דרייען און איינקודטשענדיג דעם קאפ און קאלנער האט זיך דער רבי ר' מלך ווייטער געלאזט לויפען, אפשר, טאמער וועט ער פארט געפינען א צדיק. אבער אזוי לויפענדיג און איילענדיג האט לילית מיט איהר חוצפה'דיג קול איהם ווידער נאכגעשריגען: מלך'על, לויף, לויף, קום אדרבה, צו דיינע לומדים, צו דיינע דיינים און צו די ראשי הקהל און דו וועסט זעהן ווי זיי זענען עובר אויף דער תורה. ווי זיי פסק'ענען נישט עהרליך קיין דין תורות, ווי זיי רודפ'ען אין נאמען פון דער תורה אומזיסט אומשולדיגע מענשען, אדרבה, געה אהין צו זיי. איך וועל אויך אהין כרעפען.

איז דער רבי ר' מלך אוועק אהין צו די מנהיגים פון פאלק,—אבער נישט גוט. לילית'ענס רייד האבען זיך פאריאוס בעשטעטיגט, שרייט דער רבי ר' מלך א גרויס געשריי: סטייטש געוואלד, אז יי היי זענט עובר אויף גאט'ס תורה, וואס זשע זאל דער פראסטער המון זאגען? — ענטפערט מען איהם שוין אויף תורה-לשון: כל דאלים גבר. ווער ס'איז שטארקער, דער זיעגט. אזוי איז היינט די וועלט. — בעקומענדיג אזא תשובה טאנצט איהם א קעגען לילית און אלע איהרע אינכערטעניגע שרים און שדות טאנצען און פאטשען מיט די הענד:

ער האט פערשפיעלט, ער האט פערשפיעלט.

דער רבי אלימלך
ס'וועט אונזער קעניגען איהם בעזיעגען

און ס'ווערט זיין זעהר פריעהליך.

דער רבי ר' מלך ווערט אויסער זיך, אלע אברים ציטערען ביי איהם אויף אין א גרויליכע אימה. ס'איז שוין איינגאנצען עטליכע טעג צו ראש השנה און דא זעהט מען נישט און מען הערט נישט. ער טרעפט נישט אויפ'ן וועג קיין איין בעהאלטענעם צדיק. יודען בלאזען שוין מיט שופרות אין די שוהלען און אין די בתי מדרשים און לילית לאכט זיך אויס פון דעם אלעם. זי פיהרט ארויף אין הימעל פון בעגינען ביז אין דער שפעטער נאכט אריין גרויסע באנאזשען מיט חטאים און עבירות צום גרויסען יום הדין. זיי פערשטעלען אלע וועגען צום הימעל און לאזען נישט דורך קיין שום תפילה. אפילו די קולות פון די שופרות, אז זיי קומען ארויף אין דער הויך ווערען זיי איינגעשלינגען פונם שטנ'ס ארמעע און זיי קאנען זיך צו-אלט נישט דערשלאגען צו די הימלישע טויערען.

ס'איז שוין א טאג פאר ראש השנה. לילית טרעט אבער נישט אב פון רבי'ן ר' מלך און שוועבט נאך יעדען טריט זיינעם, זי האט נאך אלץ מורא: א קשיא אויפ'ן רבי'ן ר' מלך, אין דער לעצטער רגע קאן ער פאקען ערגיץ א הייליגען ל"ו'ניק און איהר גאנצע ארבייט געהט דעמאלט קאפוט. היט זי איהם אויפ'ן טריט און שריט, לאזט נישט אראב קיין אויג פון איהם. פערשטעלט איהם דעם וועג. דער ווינד קוסט איהר צוה-לף און אויף איהר בעפעהל יאגט דער ווינד אן גאנצע קויבעס מיט שווארצע וואלקענס, הערט אין מיטען העלען טאג פינסטער ווי אין א שטורימדיגע נאכט. דער ווינד רייסט אויס ביימער און פייפט ווי מיט טויזענדטער רעש'יגע קולות און לילית מיט איהר חאליאסטרע שפרינגען אין די לופטען און שרייען אראב: העי, מלך'על מעגסט שוין אויפהערען צו וואנדערען, נישטא היינט קיין נסתרים, נישטא קיין ל"ו'ניקעס, נישטא היינט קיין נאראנים. אלע, אלע ווילען זיי געניסען פון תענוגי עולם הזה א שאד נאר דיינע צובראכענע ביינער, האסט פערשפילט און געה אהיים.—

דא איז שוין ראש השנה ביינאכט. א רעגען גיסט ווי מיט ציבערס. דונערן קנאלען און טרייסלען-אויף די וועלדער פון אויס און בליצען שניידען דורך די לופט. וואלקען-פינסטערניש און בליץ-ליכטיגקייט שפילען זיך אין א שרים-טאנץ, ביי יעדען מאל ווען דער הימעל טהוט זיך א עפען-אויף זעהט דער רבי ר' מלך, ווי ס'פאהרען ארויף אין די הימלען גרויסע בריקעס פון לילית'ענס „אבאז" מיט עבירות און ביי יעדען דינער קוילערען זיך שוין צוריק אראב מיליאנען וערער פון די ליידיגע פיהרען און ס'איז אזא געשריי און געפילדער ביז טויב צו ווערען. דאס שרייען און רופען דעם שטן מיט זיינע גענעראלען און משרתים, אז די אויסגעליידיגטע פיהרען זאלען ווידער פערנעמען פילע זעק מיט עבירות.

ווערט דער רבי ר' מלך ציטמעלט. ווערט שוין אליין אויך צערבראקען פון דער בהלה, אלע ווילע לויפט א נטער א אנדער עדיל און וויל איהם אויך ארויפליגען אויף דער פהר. צווייגט זיך שטארק דער רבי ר' מלך און ברומט מיט א צובראכען הארץ איין תפלה נאך דער צווייטער. איז מכוין שמות הקדושות און רופט צו-הילף אלע הייליגע נשמות פון גן עדן. די הייליגע תפילות הויבען אן צו בריהען די שדימ'לעך און זיי לאזען ארויס א קוויטש: מאמע, לילית, ס'בריהט, פון רבי'ן ר' מלכ'ס מויל שטראמען ארויס פייערדיגע ווילען, ער פערברענט אונז העלף אונז, שטארקע קעניגין — גיעט

בעקאנטמאכונג.
די לאנג עגזיסטירענדע פירמע נתן זיגמאן, ראדאם לובלינער 5
מאכט בעקאנט, דאס ער האט ערהאלטען צום הערבסט-סעזאהן
פערשידענע בעסטע שטאפען מענסקע און דאמסקע
אויף אנציגען, פאלטענס, קאסטיומען, זיידענס, פליושען,
לייוונט אויף וועש, ווי אויך מעבעל צו פעטצען
ביליגע פרייזען — גוטע בעדינגונגען! — קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג נתן זיגמאן, ראדאם לובלינער 5.

BROWAR PAROWY
J. SASKI
w Radomiu
poleca piwo
„EL".

די נייעסטע און שעהנסטע
„טאפעטען"
אויף צימער טאפעטירונג
בעדייטענד ביליג, פערקויפט
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער № 21
ביטע זיך צו ערקונדיגען!

לילית ארויס א בעפעהל און שרייט אן איהרע בעגלייטער: אוועק פון רבי'ן ר' מלך. איהר זאלט איהם נישט אנריהרען. ער איז א פלאם פייער. קיינער פון אייך זאל זיך נישט ענטזאגען איהם אנצוריהרען. אלץ זאלט איהר טיהן נאר פון די ווייטענס. דעמאלס וועלען זיינע תפילות נישט זיין אזוי הייס און זיי וועלען אונז נישט שאדטען.

דער רבי ר' מלך האט זיך געשארט פון איין בוים צום צווייטען. ער האט מורא געהאט צו שטעלען א גיכען טריט, איז ער געגאנגען לאנגזאם, פאמעלעך. פלוצלינג אין מיטען דעם געווייטער און רעט האט ער דערזעהן ווי פון דער ווייטענס לויכט זיך פון א פענסטער. האט ער זיך צוגעשלעפט אהין מיט אלע כחות און אנגעקלאפט דארט אין טויער מ'זאל איהם איינלאזען. דא איז געווען א קרעטשמע און צוליב דעם גרויסען שטורם איז די קרעטשמע פריהער געווארען געשלאסען אויף אלע טירען. ווייל ס'איז קיינער דעמאלט נישט ארומגעפאהרען. בעת דער רבי ר' מלך האט דארט אנגעקלאפט איז ארויס דער אייגענטימער מיטן האלב־נאקעטן און אבגעריסענעם קרעטשמע יונג. זעען דער ארענדאר האט דערזעהן דעם רבי'ן ר' מלך אנגעטון אלס א שלעפער האט ער איהם ביי קיין פאל נישט געוואלט אריינלאזען. ערשט אויפ'ן נעבעט און געוויין פון זיין משרת, דעם קרעטשמער־יונג, אז ער וועט איהם אוועקגעבען זיין געלעגער און דעם פרעמדען אורח אוועקשענקען זיין וויעטשערע, האט דער יודישער קרעטשמער, וועלכער איז געווען א גרויסער קמצן קוים בעוויליגט און ערלויבט איהם אריינצונעמען נעכטיגען.

דער רבי ר' אלימלך האט געדאווענט מעריב, דער קרעטשמער־יונג האט איהם מאכיל ומשקה געווען. איהם אוועקגעגעבען זיין עסען און פאר איהם אויסגעבעט א געלעגער, טיילענדיג זיך מיט זיינע היי־קישעלעך און בעטגעוואנד. אז ס'איז שוין געווארען גוט שפעט און דער רבי ר' מלך איז שוין געלעגען אויף זיין געלעגער, האט זיך דער קרעטשמער־יונג שטילערהייד אראפגעגראפטשעט פון זיין געלעגער און אוועק אויף שעה'ען לאנג. אז ער איז צוריקגעקומען און דער רבי ר' מלך האט איהם געפרעגט וואו ער איז געווען, האט ער געענטפערט, אז ער האט אין דער שטיל גענומען טעפ מיט עסענס פון דער קיך און זיי צוטראגען צו ארימע הונגעריגע יודען אין דעם נישט ווייטען שטעדטיל. איידער מ'זאל דאס עסען ברוכען ארויסווארפען, האט זיך דער יונג פערענטפערט. איז גלייכער ארימע יודען זאלען זיך אונטערלעהנען דאס הארץ. א ביסעל שפעטער איז דער קרעטשמער־יונג ארויפגעקראכען צוריק אויף זיין געלעגער, אנגעטוהן זיך אויפ'ן קאפ דאס היטעל, ארויסגעשלעפט פון דער קעשענע א אלף־בית און שטילערהייד ארויסגעלייענט דערפון. ער האט זיך געשעמט פאר'ן פרעמדען יוד, וואס ער אזא גרויסער יונג לערנט זיך אלף בית און ער האט געווארט מיט'ן לייענען דער ארימער יוד זאל איינשלאפען. דער רבי ר' מלך האט דאס בעמערקט און ווען ער האט זיך געמאכט שנארכען, האט דער יונג גענומען לייענען אויפ'ן קול: אלף, בית, גימל, דלד און אזוי ביז'ן סוף. ביי יעדען אות האט ער געקושט די ציצית וואס ער האט געטראגען אויפ'ן האריגען הארץ און אויך געקושט יעדעס אות פון אלף בית.

דער רבי ר' מלך האט א קנאק געטוהן מיט'ן פינגער: איא איך האט געפאקט! דער שטן וועט זיך שוין פון מיר אויסרעכטען א שווארץ יאהר. דער יונג געפעלט מיר, ער איז פון יענער חבורה, נאך אפשר גרעסער פון א ל"ו ניק — דער רבי ר' מלך האט גערופען דעם יונג און ביי איהם געפרעגט: זאג נאר, דו ווייסט וואס היינט איז?

— היינט איז דינסטאג, פעטער־לעבען.—

— אין אויסער דינסטאג, ווייסטו וואס היינט איז?

ניין, איך ווייס נישט. וואס איז דען היינט?

היינט איז ראש השנה —

דערהערענדיג דאס ווארט ראש השנה, איז דער יונג געטוהן א שפרינג אראב פון געלעגער, האט אנגעהויבען טאנצען מיט אזא עקסטאז און בעגייסטערונג. ער איז ארויפגעשפרינגען אויפ'ן טיש, פון דארט אויף די בעטען, געמאכט קאזשעלקעס אויף דער ערד און געהאלכן אין איין שרייען: שמע ישראל! שמע ישראל! און כסדר געקושט די ציצית מיט'ן אלף בית. ער איז צוגעלאפען צום רבי'ן ר' מלך, געקושט און געהאלזט איהם: לערנט מיט מיר רבי. איך קאן דאך נישט קיין עברי. איך וויל דאווענען און לויבען גאט און איך קאן נישט. לערנט מיט מיר פעטער לעבען. איך וועל אייך אוועקגעבען דאס העמד, די שטיוועל און די לעצטע פאר גילדען, וואס איך פערמאג און וואס כ'האב זיך אנגעזאמעלט אויף א נרן.

דאס פריהערדיגע התלהבות און עקסטאז פון קרעטשמער־יונג איז פערוואנדעלט געווארען אין א גרויס געוויין ווייל ער האט זיך געשעמט, אז זייענדיג א גרויסער יונג זאל ער נישט קאנען קיין עברי. דאס געוויין איז געווען אזוי ריין און תמימות'דיג, אז ס'האט וועלטען איינגעריסען און דער רבי ר' מלך האט געזעהן ווי פון זיינע זילבערנע טרערען ווערט די שנוב ליכטיג און זייער ליכט טראגט ארויס אין דרויסען און ס'ווערט פון זיי א הערליכער פריהמארגען געבוירען. דאס געוויטער איז אנטשוויגען געווארען און ס'האט זיך געשטעלט א ליכטיגער ראזאיער בעגינען מיט א קרישטאל־ריינעם און זויבער־אויסגעוואשענעם הימעל. די פייגעל אין וואלד האבען אנגעהויבען זינגען שירה, און דער רבי ר' מלך האט אין דעם געזעהן א גוטען סימן כון מחילת חטא.

באלד בעגינען איז דער רבי ר' מלך אויפגעשטאנען פון געלעגער און ווען ער האט דערזעהן, ווי דאס בית דין של מעלה האט זיך שוין געזעצט ארום דעם גרינעם טיש און לילית מיט דער חבריא האבען אנגעהויבען ארומפלעגען אויף דער וואג גאנצע שטאסען מיט עבירות און חטאים, האט ער גענומען שרייען און ליארמען: און וואו איז דער קרעטשמער־יונג מיט'ן אלף בית און די גרויסע טעפ עסענס, וואס ער האט אויסגעטראגען צו ארימע יודען? הא וואו איז יושר? וואו איז אמת?

געזעהן אז ס'איז נישט גוט אין לילית מיט איהר גאנץ חילות בליץ־שנעל אראב אויף דער ערד און אהין אין יענעם דארף, וואו די קרעטשמע איז געשטאנען זיי האבען זיך פערשטעלט אין די שענסטע פרויען געשטאלטען, אנגעטוהן ווי פרינצעסינס אין לויטער גאלד און זילבער. צו דער קרעטשמע זענען זיי פערפאהרען אין גרויסארטיגע קאטשען און געהייסען זיך דארט גרייטען א סעודה כיד המלך. דער ארענדאר איז געווען א גרויסער עם הארץ און נישט האלטענדיג פון קיין שבתים און ימים טובים האט ער גלייך געשטעלט די דינערשאפט אויף די פיס און ס'האט דארט צוליב די גרויסע הויכגעשטעלטע געסט געארבייט פיל מעהר ווי אין א געוועהנליכן וואכען־טאג. שעה'ען לאנג האט געהאדטען אין איין אנקומען קאטשען מיט פאוואזען און ס'האט זיך געשיט יונגע פרינצען מיט פרינצעסען. בשעת די סעודה האבען געטאנצט די נקיבות מיט די זכרים. מיט די געסט איז אויך אנגעקומען א ארקעסטער, וועלכער האט צוגעשפיעלט אויף אלע אינסטרומענטען.

דער רבי ר' מלך האט דאס אלץ געזעהן. האט דערקענט די חבורה און פערשטאנען וואס זיי ווילען. די טאנצענדיגע פאלעך האבען אלע ווייל איהם אריינגעשלעפט אין רעדיל, חוזק געמאכט פון איהם און געוואלט איהם צוטומלען זיינע רעיונות.

דער קרעטשמער־יונג האט דאס נישט געקענט צוזעהן, האט ער ארויסגעריסען דעם רבי'ן ר' מלך פון דער טאנצענדיגער חבורה און גערופען איהם: קומט פעטער וועלן מיר געהן אין שטאל אריין. היינט איז ראש השנה וועלען מיר געהן אין שוהל אריין הערן שופר בלאזען.

אז חבורה האט דאס דערהערט, זענען זיי צוגעלאפען צום ארענדאר. ארום בעשיט מיט גאלדענע רענדלעך, ער זאל זיי נישט לאזען געהן. נאר זיי זאלען דא בלייבען און טאנצען פאר זיי. האט דער ארענדאר א געשריי געטוהן אויפ'ן יונג: דא בלייבען! ס זענען דא געסט און מען מוז זיי בעדינען. ביי מיר איז נישטא קיין יום־טוב. איז דער יונג געבליבען אין קרעטשמע צוזאמען מיט'ן רבי'ן ר' מלך. האבען אבער די געסט דערנאך פערלאנגט. אז דער ארענדאר זאל בעפעהלען זיין יונג, אז ער זאל טוהן אלץ, וואס זיי וועלען איהם הייסען, ער זאל מיטטאנצען מיט די נקיבות און עסען קעלבאס און די טריפהנע מאכלים, וואס זיי האבען מיטגעבראכט מיט זיך. האט דער יונג באין אופן נישט געוואלט פאלגען און אבגעשלאגען פון זיך די שעהנע פרינצעסינס. די געסט האבען דעם ארענדאר בעווארפען מיט געלד און טייערע מתנות, ער זאל צווינגען זיין משרת, דעם קרעטשמער־יונג ער זאל עסען זייערע מאכלים און טאנצען מיט די פרויען. אבער דאס האט אלץ נישט געהאלפען. דער ארענדאר האט געשלאגען דעם יונג מכות רצח און יענער האט זיך נישט געוואלט אונטערגעבען. מ'האט איהם געשטיפט מיט גוואלד קעלבאס אין מויל אריין און ס'האט גארנישט געהאלפען. פלוצלינג האט זיך צווישען די מענער בעוויזען איינער מיט'ן זעלבען

אתרוגים לולבים והדסים מן המובחרים
איז צו בעקומען
ביי מענדיל שיינבוים (סופר)
ראדאם, פאדוואלניא 1 פראנט.

שטאלט פון פריץ. צו וועמען דער קרעטשמער האט געהערט און יענער האט ארויסגעגעבען א בעפעהל צום יודישען ארענדאר: הער מאשקו, אויב דיין יונג וועט זיך אבזאגען אונז צו געהארכען, וועל איך דיך ווי א הינד ארויסוואַרפען פון מיין קרעטשמע. שוין די מינוט זאל ער אויספיהרען, אלץ וואס מיר הייסען איהם! —

— ווען דער יונג האט געשאקעלט מיט'ן קאפ — ניין איך בין א יוד און היינט איז ראש השנה — זענען צו איהם צוגעלאפען עטליכע נקבות און איהם אויסגעברענט מיט פייער די אויגען. ווען דאס האט אויך נישט געהאלפען איז דער ארענדאר געווארען אזוי אין כעס, אז ער איז אריינגעלאפען אין קוך אריין נאך א האק כדי אבצוהאקען דעם יונג דעם קאפ. אבער אידער וואס און ווען, האט דער רבי ר' מלך ארויסגענאמען פון בוזעם-קעשענע א שופר און, דערלאנגענדיג שנעל דעם יונג האט ער א זאג געטוהן: — נא, בלאז מיט'ן שופר, היינט איז ראש השנה און שופר בלאזען איז א גרויסע מצוה.

האט דער קרעטשמער יונג געבלאזען מיט'ן שופר מיט'ן גאנצען כח און געשריגען שמע ישראל און נאך עטליכע זעלכע תקיעות איז נישט געבליבען קיין געביין פון די גאנצע הברה. זיי זענען פערשווינדען איז אלע עקען וועלט. זיי האבען געוואלט צוריק ארויף אויפ'ן הימעל, אבער דער רבי ר' מלך האט גערופען צום יונג: בלאז! בלאז שטארקער, העכער, נאך, נאך, נאך — און די תקיעות האבען זיי פערטריבען פון די הימלישע טויערן. און דאס בית דין של מעלה האט גע'פסק'ענט זכאי.

אז דער ארענדאר איז צוריקגעקומען און מעהר נישט געטראפען קיין איינעם פון די געסט, האט איהם דער רבי ר' מלך דערצעהלט ווער זיי זענען געוועזען. האט דער ארענדאר געציטערט און געשטוינט. אויך ער איז געווארען א בעל תשובה און א גרויסער בעל מכניס אורח און בעל צדקה.

דער ארענדאר האט שטארק מפייס געווען זיין יונג פאר די יסורים, וואס ער האט איהם פערשאפט. ער האט איהם גענומען בלינדערהייד פאר א חתן פאר זיין בת יחידה און דער רבי ר' מלך איז געווען מסדר קידושין.

א בעגריסונג.

ס'רוקט צו דער בין הזמנים. און נישט ווייניג זארגען ערוועקט די פראגע וועגן ערציהען די קינדער ביי די עלטערן, וועלכע ווילען צוגלייך מיט א וועלטליכער, אויך געבען א יודישע ערציהונג זייערע קינדער. און כמעט על אין דאס פראבלעם אנגעוויטאנט ביי אונז אין ראדאם, וואו ס'איז נישט פארהאן נישט קיין העברעאישע, און נישט קיין יודישיסטישער שול. די עלטערן, וואס שיקען זייערע קינדער בלויז אין דער פוילישער פאלק'ס-שול, גיבען זיך נישט אפ א דין וחשבון, אז פון די קינדער וואקסען אויס פולשטענדיגע עמי-הארצים, וועלכע האבען קיין שום בעגריף נישט וועגען אלעם, וואס האט א שייכות מיט יידישער לעהרע און ממילא ווייסען זיי נישט שפעטער, וועלכע פעדים זיי בינדען מיט'ן נאמען יוד.

און דעריבער האט מיך זעהר ערפרעהט די ידיעה, וועלכע כ'האב געלעזען אין „ראדאמער קעלצער לעבען“, אז דער בעקאנטער לאנגיעריגער פעדאגאג אויפ'ן געביעט פון העברעאישען שול-וועזען, ה' מילמאן, האט בעשלאסען צו עפענען קורסען פון העברעאיש און יודיש פאר קינדער אין שול-עלטער צו זעהר צוגענגליכע פרייזען. יעדער פאטער וועט פאר א פאר קליינע זלאטעס א חודש זיין אימשטאנד צו געבען דעם קינד אן עכטע יודיש נאציאנאלע ערציהונג.

ה' מילמאנ'ס קורסען בעזיצען די גרויסע מעלה, וואס דער שילער געפינט זיך אין משך פון א פאר שעה אין טאג אין א העברעאישער סביבה. און לערנט זיך דורכדעם אויס צו רעדען און צו דענקען העברעאיש.

צו שרייבען אויך וועגען ה' מילמאנ'ס פערדינסטען, אויפ'ן געביעט פון ערלערנען העברעאיש די יודישע יוגענד אין ראדאם איז איבריג, ווייל זיי זענען יעדען בעקאנט, נור דאך וועל איך בעמערקען, אויב כ'האט ווען שפאציערט אויף די ראדאמער גאסען אנ'העברעאיש-רעדענדיגע גרופע, און אויב ס'האט געקאנט אמאל עקזיסטירען אין ראדאם א „חוג-עברי“ איז עס געוועזען צו פערדאנקען נור דעם ה' מילמאן. און אויב דיקא אין יעצטיגען מאמענט, ווען דער קריזיס אין ארץ-ישראל איז אזוי פערשארפט, אז א טהייל מענשען האבען שוין כמעט פערלוירען דעם גלויבען אין דער אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפראך, האט דאך דער ה' מילמאן געהאט דעם מוט צו עפענען פרישע קורסען. בלייבט מיר אלס איינעם פון די יעניגע, וועלכע גלויבען אויפריכטיג אין דער אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפראך. טראץ אלע שוועריגקייטען, נישט מעהר ווי נור צו ווינשען איהם ערפאלג אין זיין וויטערער ארבייט און די גרעסטע סאטיספאקציע פאר איהם וועט זיין, ווען אין א קורצער צייט ארום, וועט מען צוריק הערען דעם לעבעדיגען קלאנג פון דער העברעאישער שפראך אין ראדאם.

לייב בלאטמאן.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

אייסערגעוועהנליכע פערזאמלונג וועגען פארשטעהענדע צעכען-געזעץ.

שבת דעם 17-טען ד. ח. איז אין האנדווערקער קלוב פארגעקומען א אלגעמיינע אייסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון האנדווערקער געווידמעט דעם נייעם צעכען-געזעץ.

די פערזאמלונג איז אנגעפיהרט געווארען אונטער דער פארזיץ פון וו.-פ. פון האנד. קלוב ה' מ. רובינשטיין, וועלכער האט ערטיילט דאס ערשטע ווארט דעם וויצע פארזיצ. פון דער עקזעקוטיווע פון צענטראלען האנדווערקער פערבאנד אין פוילען, ה' בראמבערגער. אין זיין $2\frac{1}{2}$ שעה'דיגען רעפעראט האט ה' בראמבערגער געגעבען א קלאר בילד איבער דער געשיכטע פון דער האנדווערקער-בעוועגונג און אנגעוויזען אויף דער ראל, וואס די האנדווערקער שפילען ביים היינטיגען טאג און אויף זייערע אויפגאבען אין דער צוקונפט.

ה' בראמבערגער האט זיך בעזונדערס אנגעשטעלט אויף די וויכטיגסטע פונקטען פון צעכען געזעץ, וועלכע זענען אזוי פערפאסט, אז זיי גיעבען די מעגליכקייט פערשיעדענארטיג אויסצוטייטשען יעדען זיינעם לויט זיין געדאנק און ווילען, און אז אכמייסט וועט ער געבען די מעגליכקייט די מאכט-אינסטאנצען אויף דער פראווינץ צו מאכען פערשידענע שוועריגקייטען ספעציעל די יודישע בעלי מלאכות.

ה' בראמבערגער ווייזט דעריבער אן אויף דער וויכטיגקייט פון דער רעגיסטראציע, וואס דער פערבאנד פיהרט דורך דעם חדש, און ער רופט אלע האנדווערקער אהן אויסנאהם זיך ארגאניזירען און צו אנשליסען זיך אונטער איין צענטראלען ארגאן פעראיין, וועלכער איז אנגעשלאסען אין צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד.

צום סוף ערקלערט ער, אז דער האנדווערקער-פערבאנד איז לויט זיין פאליטישער אנשויאונג דעמאקראטיש און זארגט נאר פאר דער האנדווערקער-אינטערעסען. וואס שייך די קולטורעלע ארבייט און דעם שול-וועזען אין צוזאמענהאנג מיט די שפראכען-פראגען אינ'ם ערציהונג'ס פראגראם פאר די האנדווערקער-קינדער, האט דער רעדנער בעטאנט, אז דער פערבאנד שטעהט אויפ'ן שטאנדפונקט צו אנערקענען ביידע שפראכען: העברעאיש און יודיש.

זעהר זאכליך און קלאר האט גערעדט דער ה' פ. מילער, וועלכער האט אין א שארפען, אבער דעליקאטען טאן, אפאנירט דעם פארעדנער. קריטיקירענדיג דעם צענטראלען פערבאנד, אז אויפ'ן געביעט פון שול-וועזען טהוט ער ווייניג אויף און שאפט נישט די נויטיגע יודישע פאלק'ס-שולען, אהן וועלכע דאס האנדווערקער קינד קאן נישט אויסקומען און ווערט אסימילירט אין די פרעמדע שולען. אויפ'ן ענטפער פון ה' בראמבערגער, אז דער פערבאנד האט בדעה צונויפצורופען א קאנפערענץ פון אלע יודישע קהלות אין געמיינזאם זיך בעראטען וועגען דער פראגע פון יודישע פאלק'ס-שולען, האט ה' מילער אנגעמערקט, אז די יודישע קהלות זענען ווייניג פערראינטערעסירט מיט אזא ענין און אלס בעווייז געבראכט דעם פאקט, וואס די ראדאמער דעמאקראטישע פרנסים האבען דעם פארשלאג פון די האנדווערקער-דאזארעס צו סובסידירען א יודישע פאלק'ס-שולע — אבגעווארפען. פאר'ן ה' בראמבערגער איז דאס געוועזען א ערשטוינענדע נייעס. און ער האט בערוהיגט דעם ה' מילער, אז דער פערבאנד וועט געוויס לייסטען אויפ'ן געביעט פון יודישען שול-וועזען און לעזען די פראגע פון יודישע פאלק'ס-שולען אויף וויפיל ס'וועט נאר מעגליך זיין.

ראדאמער קהלה רעזיגנירט פון הרב שטיינבערג

די רבנות-פראגע אין ראדאם איז, ווי עס זעהט אויס, נאך נישט ליקווידירט געווארען. דער דאזיגער פערפלאנטערטער ענין איז נאך היינט-צו-טאג אקטועל און ווער ווייסט ווי לאנג ער וועט אנהאלטען. די דאזיגע פערשלעפטע קרענק איז נאך מעהר קאמפליצירטער געווארען דערמיט, וואס הרב שטיינבערג האט פולשטענדיג רעזיגנירט פון רבנות-אמט אין ראדאם. די רעזיגנאציע פון הרב שטיינבערג שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט'ן לעצטען פסק פון העכסטען טריבונאל, וועלכער האט די פאריגע וואהלען פון הרב שטיינבערג מבטל געמאכט אויפ'ן גרונד פון דער אנקלאגע פון א קהלה-פרנס (פון ה' קעסטענבערג'ס צד), אז די וואהלען זענען נישט ערלעדיגט געווארען דורך דער קעלצער וואיעוואודסטווא אלס צווייטע אינסטאנץ, נאר דירעקט דורכ'ן בילדונג'ס-מיניסטעריום. דער טריבונאל האט מבטל געמאכט דעם רעסקריפט פון מיניסטעריום, לויט וועלכער הרב שטיינבערג איז בעשטעטיגט געווארען. א חוץ דעם, וואס הרב שטיינבערג האט זיך גענצליך אבגעזאגט, האט אויך די גמינע בעשלאסען צו רעזיגנירען פון הרב שטיינבערג און בעשלאסען צו ווענדען זיך צו דער געהעריגע מאכט אויף משתדל צו זיין זיך אויף נייע וואהלען פון א רב.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין ראדאם.

דינסטאג דעם 1-טען טאג ר"ה 6 אזייגער אווענד פינקטליך וועט ה' פראפ. אלחנן שיצער האלטען א פארטראג א. ד. נ. „צווישען פיער וועלטען" אדער „צווישען האפנונג און יאוש".

איינגאנג פאר מיטגלידער פריי.

די ציוניסטישע ארגאניזאציע עפענט ב"ל נאך סוכות פון 21/10 אן א לעזעזאהל, וועלכער וועט זיין פערזעהן מיט דער גאנצער יודישער, העברעאישער און פוילישער טעגליכער, ווי אויך פעריאדישער פרעסע, צווישען דעם אויך די ארץ-ישראל-פרעסע.

דער איינגאנג פאר מיטגלידער—פריי.

פון באלד נאך סוכות אן עפענט די ציוניסטישע ארגאניזאציע העברעאישע אווענד-קורסען. דער אבצאהל וועט זיין א וועהר מיגימאלער, פאר אונפערמעגליכע א גרויסע הנחה. איינשרייבען זיך וועט מען קאנען אין דער ביורא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע לובעלסקא 25 פון 1-טען פאזשדזשערניק אן פון 10—8 אווענד.

דער ציוניסטישער קאמיטעט איז צוגעטרעטען צו א גאנצע רייהע אונטערנעהמונגען. אין פערלויף פון גאנצען ווינטער וועלען פארקומען א גאנצע רייהע פארלעזונגען און רעפעראטען, געהאלטען דורך ראדאמער, ווי אויך ווארשאווער פרעלעגענטען.

דער קרן-קימת ווענדעט זיך מיט א הייסען אפעל צו דער יודישער בעפעלקערונג, אז אין די טעג פון די ימים-נוראים זאלען זיי געדענקען מנדר צו זיין ביי קריאת התורה לטובת דעם יודישען נאציאנאל-פאנד.

פון קאמיטעט פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין ראדאם.

דעם ערשטען טאג חול המועד סכות (13/10) קומט פאר אין ווארשא א קאנפערענץ פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין פוילען, מיט דער בעטייליגונג פון אי"-דעלעגאטען. אין צוזאמענהאנג מיט דעם קומט פאר שבת דעם 24/9 ל. י. 3 א ז. נ. מ. אין לאקאל פון „השומר-הצעיר" לובלינער 14 א פערזאמלונג פון חברים, סימפאטיקער און פריינד פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל. ס'וועט רעפערירט ווערען א. ד. ט. „די לאגע אין ציוניזם און אין ארבייטענדען ארץ ישראל".

* * *

פרייטאג דעם 11/9 ל. י. איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די חברים פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל, אויף וועלכע ס'איז בעשלאסען געווארען צו בענייען די ארבייט פון דער ליגע, ווי אויך אנטייל צו נעמען אין דער אלפוילישער קאנפערענץ פון די ליגעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ ישראל, וועלכע קומט פאר אין ווארשא, דעם 1-טען טאג חול המועד סכות.

* * *

אויף דער לעצטער זיצונג פון קאמיטעט פאר'ן ארבייטענדען ארץ ישראל איז רעארגאניזירט געווארען די ארבייט און בעשלאסען צוצוטרעטען צו א נייע אקציע לטובת דעם ארבייטענדען ארץ-ישראל.

דער סעקרעטאריאט פון ארבייטענדען ארץ ישראל געפינט זיך אין לאקאל פון „השומר הצעיר", לובלינער 14 און איז טעטיג יעדען טאג פון 9—8 אזייגער אווענר.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די מיטגלידער פון סוחרים-פעראיין.

די פערוואלטונג פון סוחרים פעראיין, וועלענדיג פערברייטערען איר טעטיגקייט, פערגרעסערען איר הילף און ראט לגבי דער מיטגלידערשאפט, האט אנערקענט פאר אנ'אינבעדינגטער נויטהענדיגקייט איינצולאדען, אלס שטאבילן בעאמטען, א רוטינירטען יוריסט, וועלכער וועט, בלי ספק, א סך מיטהעלפען אין דער ארבייט און אוועקשטעלען זי אויף דער געהעריגער הויך.

ליידער, אבער, געפונט זיך דער סוחרים פעראיין מאטעריעל, אין א געדריקטער לאגע, נישט קאנענדיג אויספיהרען דעם דערמאנטען בעשלוס.

די פינאנס-קאמיסיע ביי דער פערוואלטונג, וועמענס אויפגאבע ס'איז צו שאפען די געהעריגע פאנדען אויף אויסצופירען אין לעבען דעם דערמאנטען בעשלוס, ווענדעט זיך דעריבער צו אלע מיטגלידער פון סוחרים-פעראיין זיי זאלען רעגולירען דעם מיטגלידס-אבצאהל פון 1-טען קווארטאל 1927 יאר — ביז היינט. (ביז י. 1927, ווערען אלע חיבות אנולירט). אויב במשך פון 8 טעג וועלען זיי דעם בעשלוס נישט ערפילען, וועלען זיי אויסגעשלאסען ווערען אלס מיטגליעדער נישט קענענדיג געהערען צום פעראיין במשך א יאהר צייט.

מיט דרך ארץ

די פינאנס-קאמיסיע.

א נייע ארגאניזאציע אין ראדאם.

אין ראדאם איז געשאפען געווארען א אבטיילונג פון דער רעליגיעזער ארבייטער-פארטיי א. נ. „פועלי אגודת ישראל" אין פוילען. דער לאקאל, וועלכער איז ספעציעל געדונגען געווארען פאר דער ארגאניזאציע, געפינט זיך אין צענטער פון שטאט (זיטאלדא. לענגסט ספארנא 8). די גרינדונג'ס-פערזאמלונג איז פארגעקומען אין לאקאל פון „תלמוד-תורה". אויף וועלכע ס'איז געוועהלט געווארען א צייטווייליגע פערוואלטונג פון 7 פערזאן.

אלס די ערשטע ארבייטען ווערען פארגעזעהן: שאפען א בית-יעקב שול, א גאנצע רייע קורסען, א ביבליאטעק, א לעזע זאל, א ארבייט'ס-פערמיטלונג'ס-ביורא א. א. וו.

די נייע ארגאניזאציע האט אונטערגענומען א גרויסע ווערבירונג'ס אקציע פון מיטגלידער. דער צענטראל קאמיטעט פון „פועלי אגודת ישראל" אין פוילען האט דעלעגירט קיין ראדאם זיין סעקרעטאר ה' פראם, כדי אנצופיהרען דארט די ערשטע צייט מיט דער ארבייט פון דער ראדאמער אבטיילונג אלס גענעראל-סעקרעטאר.

די נייע געגרינדעטע ארגאניזאציע וועט די טעג פייערען אין איהר נייעם לאקאל א חנוכת הבית.

פון באקמאן-קאנצערט.

דער קאנצערט, פון פאריגע וואך, אויף וועלכען ס'האט אייפגעטרעטען אונזער בן עיר, ה' באקמאן, האט געקענט יעדען איינעם, וואס האט א מוזיקאלישען חוש, איבערצייגען, אז אויף דער סצענע שטעהט ווירקליך א בעגאבטער קינסטלער פון גרעסערען פערנעם. יעדער טאן פון יונגען קינסטלער איז געווען קרישטאל-ריין, דורכגעדרונגען מיט לירישע צארטקייט, בעהארצטקייט און מתיקות'דיגען געפיהל. אויך די טעכניק איז ביי ה' באקמאן גלענצענד אויסגעשולט און ענטוויקעלט אויף א גרויסע מדרגה. ה' באקמאן פיהלט זיך אויף דער סצענע זעלטען פריי און ס'איז צו בעמערקען לויט זיין האלטונג, אז ביים שפיעלען איז ער איינגאנצען מיט זיין הארץ און נשמה איבערגעגעבען דעם עולם הנגון אזוי, אז ער זעהט כמעט נישט פאר זיך דעם פובליקום, וואס איז געקומען איהם הערען. זיין קאנצערט האט ביי די אנוועזענדע געשאפען א גייסטיג-קינסטלערישען גענוס און ס'האט זיך פשוט פערוואלט איהם הערען אהן אויפהער.

ה' באקמאן איז נאך יונג און ס'ערווארט איהם, בלי ספק, א גלענצענדע קינסטלערישע צוקונפט. זיין נאמען וועט אמאהל אויסוואקסען אלס שם דבר צווישען די גדולים פון די מוזיקאלישע וועלט-קינסטלער. אחוץ דעם לאקאלען מאראלישען ערפאלג האט דער קאנצערט מאטעריעל זיך גאנץ נישט קשה'דיג איינגעגעבען.

אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער קאאפעראטיווער האנדווערקער-באנק.

אין האנדוו.-קלוב איז דעם פערגאנגענעם זונטאג פארגעקומען א אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון דער קאאפעראטיווער האנדוו.-באנק.

אויף דער פערזאמלונג זענען אנוועזענד געווען פארשטעהער פון צענטראלען קאאפעראטיווען-פערבאנד די ה"ה קאווארסקי, ח. ראסנער, מיכעלסאהן און בראמבערגער.

געעפענט די פערזאמלונג האט דער פרעזעס פון ראט, ה' א. טענענבוים, וועלכער בעגריסט די ווארשאווער געסט און אויף זיין פארשלאג ווערט דער ה' ח. ראסנער איינשטימיג אויסגעוועהלט אלס פארזיצענדער פון דער פערזאמלונג.

דאס ערשטע ווארט בעקומט דער דירעקטאר פון דער צענטראלע פאר קאאפעראטיווע בענק, ה' קאווארסקי, וועלכער שטעלט פעסט, אז די לאגע אין דער ראדאמער קאאפ. האנדוו.-באנק איז אין אלגעמיין א בעפרידיגענדע, און, אז די ווארשאווער צענטראלע האט בעשלאסען צוגעבען גאנץ בעדייטענדע קרעדיטען די האנדוו.-באנק, כדי אזוי נאך מיט איהר אקטיווער מיטהילף צו ערמעגליכען דעם ראדאמער האנדווערקערטום אין מיטעלשטאנד צו בעקומען קרעדיט, אין וועלכען זיי נויטיגען זיך ביים היינטיגען טאג אזוי שטארק.

ה' קאווארסקי שטרייכט אונטער, אז קיין שום באנק, וועלכע איז אנגעשלאסען אין דער קאאפעראטיווען-צענטראלע אין ווארשא האט נאך זיין צאהלונגס-פעהיגקייט און צוטרוי-גלויבען נישט פערלוירען.

אינספעקטאר ה' מיכעלסאהן ערקלערט, אז ער האט פאריגע וואך אדורכגעפיהרט רעוויזיעס אין אלע היגע בענק, וועלכע זענען אנגעשלאסען אין פערבאנד פון דער קאאפעראטיווער געזעלשאפט, און קאן מיט צופרידענהייט פעסטשטעלען, אז די לאגע אין דער האנדוו.-באנק איז א פעסטע און קיין שום זארג וועגען איהר גורל אין דער צוקונפט דארף אבסאלוט נישט זיין. ער גיבט צו, אז בעזונדערס ציהט איהף זיך די אויפמערקזאמקייט די קאאפ. האנדוו. באנק, וועלכע האט איבערגעלעבט א קריזיס איניגע וואכען דורך אבסאלוט אומבעגרינדעטע און פאלשע קלאנגען. וועלכע זענען מיט א געוויסער טענדענץ פערשפרייט געווארען, כדי זי אונטערצוגראבען. די האנדוו.-באנק האט אהן איבערייס אויסגעצאהלט א קאלאסאלע צאהל וקלאדען בערך אויף א סומע פון הונדערט טויזענד זלאטעס, און אזוי ארום בעוויזען, אז די באנק איז פעסט געבויט און האט א רעכט אויף עקזיסטענץ. ה' מיכעלסאהן האט פערוויכערט, אז די האנדוו. באנק וועט בעקומען דעם געהעריגען קרעדיט פון דער צענטראלע שוין די טעג. ער שטעלט פעסט קאטעגאריש, אז דער בעשלוס וועגען געבען באלד קרעדיט דער האנדוו.-באנק האט ער אנגענומען נאך א גרונדליכע רעוויזיע אין דער זעלבער באנק.

אין די דיסקוסיעס האבען אנטייל גענומען די ה"ה: זילבערשטרום, איידעלבוים. קאסאי, מלינארסקי און זימלער. דער לעצטער האט ארויסגערופען א אויפרעגונג דורך זיינע אינבעגריינדעטע פארוואורפען געגען דער באנקלייטונג. איהם האבען שארף אבגעענטפערט די ה"ה ראסנער און קאווארסקי, וועלכע בעוואונדערען דאס פעסטקייט פון דער באנק, וועלכע האט אהן קרעדיטען פון דער צענטראלע איבערגעהאלטען דעם שווערען קריזיס.

• • •

ווי מען גיעט איבער פון בעגלויבטע קוועלען האט די האנדווערקער-באנק די טעג שוין ערהאלטען פון דער ווארשאווער צענטראלע א קרעדיט פון 25 טויזענד זלאטעס. א חוץ דעם פערזיכערט די צענטראלע צו פערגרעסערען איהר קרעדיט פאר דער האנדוו.-באנק מיט א קאלאסאלע סומע.

אויף א זיצונג פון ראט און פערוואלטונג פון באנק צוזאמען מיט די ווארשאווער פארשטעהער האבען די מיטגלידער פון ראט און פערוואלטונג פון זיך זעלבסט זיך פערפליכטעט בייצוטראגען א סומע פון 15 טויזענד זלאטעס, כדי צו קאנען פערגרעסערען די הלוואות אין די יום-טוב וואכען. אויף דער זיצונג איז גלייכצייטיג אנגענומען געווארען אויסצוצאהלען מיט די גרעסטע פינקטליכקייט די איינקאסעס אין זעלבען טאג.

דער יודישער ראטמאן

ה' זיסערמאן — יא געווען אויף דער זיצונג פון שטאדט-ראט.

אין נאטיץ אין אונזער צייטונג פון פאריגע וואך וועגען דער זיצונג פון שטאדט-ראט, וואו ס'איז אנגענומען געווארען צו בענרעניען דעם האנדעל פאר יודישע הענדלערקעס און סוחרים אויף די מערק-פלעצער ביז 12 פארמיטאג, האבען מיר איבערגעגעבען אז פון די 5 ראטמענער זענען אויף דער זיצונג מעהר נישט געווען ווי צוויי. צוליעב דעם, וואס מיר האבען נישט איבערגעגעבען די נעמען פון די צוויי אנוועזענדע יודישע ראטמענער. האבען פיל וועהלער חושד געווען, אז צווישען די נישט געקומענע איז אויך געווען דער אגודה'שער ראטמאן דער ה' לייביש מענדעל ויסערמאן. די אויפרעגונג פון די וועהלער אויף די דריי בלאק-ראטמענער, וואס זענען נישט געקומען אויף דער אזוי וויכטיגער זיצונג, איז אזוי גרויס, אז צוליב דעם בלויזען פערדאכט האבען זיי פשוט נישט דורכגעלאזט איהף דער גאס דעם ה' ויסערמאן, אויף וועמען זיי האבען געהאט א טעות אריינרעכענדיג איהם צווישען די, וואס זענען נישט אנוועזענד געווען אויף דער זיצונג. צוליב דער דאזיגען מיספערשטענדניש בנוגע דעם פערזאהן פון ה' זיסערמאן ערקלערען מיר בפירוש, אז דער ה' זיסערמאן איז יא געווען אויף דער זיצונג און, אז ער איז געווען צווישען די צוויי בלאק-ראטמענער, וואס זענען אויף דער דערמאנטער זיצונג יא געקימען.

דער ה זיסערמאן האט וועגען דעם ספעציעל אינטערוועניערט אין אונזער רעדאקציע, בעטענדיג דעם ענין צו בעלויכטען צוליב די אונאנגענעמליכקייטען, וואס קומט איהם אויסצושטעהן מצד די וועהלער.

תקון טעות.

אין ארטיקעל „די פאגען פון דער מאנדאטען-כאפעריי ארום די בענקלעך פון שטאדט-ראט" איז אויפ'ן דריטען שפאלט אויף דער 51-טער שורה אריינגעפאלען א טעות: אנשטאט „די חזקה-יודען זאלען ברענגען א קרבן זייערע אמביציעס און קאריעריזם אין צו-לאזען אויפ'ן מזרחי", — ברויך זיין: „די חזקה-יודען זאלען ברענגען א קרבן זייערע אמביציעס און קארעריזם צו לאזען אויף דער מזרח-וואנד, אויסער די אייגענע לייב מענשען, אויך פערזאנען פון אנדערע ריכטונגען און גרופירונגען".

פראווע פארבייערייי אין כעמישע פראלניא פון דער פירמע העמפעל.

די לאנגיעריגע פראקטיע פארבעריי און כעמישע פראלניא פון דער איבעראל-בעקאנטער פירמע „העמפעל" האט אין דער לעצטער צייט זיך פולשטענדיג פערפאלקאמט אזוי אויפ'ן געביעט פון דער מאדערנסטע טעכנישער איינריכטונגען, ווי אויך ביים פערברויך די כעמישע מיטלען, וועלכע ווערען בענוצט פון די נייעסטע כעמישע ערפינדונגען אין לאנד און אין אויסלאנד. אלע געפארבטע, אדער געוואשענע זאכען פערלירען די אלטקייט און די שטארקסטע פלעקען און זיי ווערען אויפגעפרישט ווי אין דער ניי, אזוי אין דער ריינקייט, ווי אויך אין הערליכען אויסזעהן.

די פירמע, וועלכע צייכענט זיך אויס מיט איהר סאלידקייט, רעיעלקייט און פינקטליכקייט האט זיך אין משך פון איהר עקזיסטענץ ערווארבען אנערקענונג און די בעסטע מיינונג ביי דער ראדאמער קליענטעלע.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od Poniedziałku dnia 19 Września 1927 roku

WSTRZĄSAJĄCY DRAMAT EROTYCZNO - SENSACYJNY pod tytułem:

NIEWINNE

GRZESZNICE

Sensacyjny proces o stręczycielstwo i handel żywym towarem

Niesłychany skandal w jednej ze stolic Europy poruszył całą zdrową opinję

PIERWSZE POSIEDZENIE TRYBUNAŁU

PROKURATOR domaga się zarządzenia tajności obrad.

ZAMIESZANIE i niepokój w ławach inteligentnych świadków.

PUBLICZNOŚĆ gwałtownie reaguje

NIEBYWAŁE sceny w czasie obrad.

DRUGI DZIEŃ OBRAD:

NIESŁYCHANĄ SENSACJĘ wywołuje aresztowanie szeregu osób z pośród grona świadków.

SKANDAL NIEBYWAŁY gdyż aresztowano i szereg dam z najlepszego towarzystwa.

SKOMPROMITOWANE nazwiska szeregu poważnych obywateli.

RECENZJE zapełniają szpalty dzienników.

w rolach głównych UROCZA

Viviana Gibson oraz słynni Werner Krauss, Mary Delschaft, Wilhelm Dieterle

i INNI.

ŻEBY OCENIĆ TO ARCYDZIEŁO — NALEŻY GO KONIECZNIE ZOBACZYĆ

וויכטיג נייעס!

— דער —

סטודענט פון פראג

אין קינא „ארעאז"

קעלצער אבטיילונג.

ארום דער וואהל-אקציע אין קעלץ.

וואהל—פיבער

מיט'ן מאמענט ווען עס איז בעשטע־טיגט געווארען אויף דעם 9-טען אקטא־בער די וואהלען צום שטאדט-ראט, האט זיך אויך אויף דער יודישער גאס ארויס־געוויזען א גרויס פעראינטערעסירונג צו די פארשטעהענדע וואהלען, ווי אויך מיט דער צאהל-מאנדאטען, וואס די יו־דישע בעפעלקערונג קאן אין קעלץ בע־קומען. לויט דער צאהל פון די מאנ־דאטען, קאן די יודישע בעפעלקערונג רעכענען אויף עלף. אין פאל ווען עס וועלען נישט צעשפליטערט ווערען די כחות און עס וועלען זיך נישט שאפען קיין סך ליסטעס.

אלע שטרעבען צו א אלגעמיינעם וואהל-קאמיטעט, וועלכער זאל רעפרע־זענטירען אלע פאליטישע פארטייען און גרופעס. עס זאל אויך א אנטייל נעמען דער סוחרים-פעראיין און דער הויזווירט־טען-פעראיין. אזא פעראייניגטער בלאק וואלט אלע שאנסען געהאט צו בעזע־צען די אלע מאנדאטען, וואס אונז קומט לויט דער צאהל.

דאס שאפען דעם אזוי גערופענעם „אונפארטייאישען" קאמיטעט, וועלכער איז צוליב פערזענליכע טעמים, וואלט געבראכט דעם גרעסטען שאדען און עס האלט לאיבוד געגאנגען א פאר מאנדא־טען, זיי וואלטען קיינעם נישט דורכגע־פיהרט און נאר אפגעריסען א פאר הונ־דערט שטימען.

די נאציאנאלע פארטייען פיהרען אן מיט דער אקציע צו שאפען דעם אווי געוואונשענעם בלאק, אין וועלכען עס זאלען אריין די אלע, וועלכע שטרעבען דערצו. מען שמועסט אויך וועגען פער־אייניגען זיך מיט דעם דעמאקראטישען וואהל קאמיטעט, וועלכער בעשטעהט פון דער קעלצער אינטעליגענץ און האנדעלס-און באנק-אנגעשטעלטע. מען ווענדט אן אלע כחות, אז צו די וואה־לען זאל געהן קאנסאלידירט דאס גאנצע יודישע קעלץ און נישט דער־לאזען צו צוברעכען די איינהייטליכ־קייט, וואס ביי דעם פאל איז נויט־ווענדיג.

זיי האבען וואהרשיינליך פארגעסען דעם דורכפאל פון די אנפיהרערס פון יענע אינסטיטוציעס און דעם גרויסען סקאנדאל, וואס האט ארויסגערופען ביי דער יודישער געזעלשאפט. אין קעלץ האבען בעקאנטע פיער פער־וואלטונגס-מיטגלידער פון דער געזעל־שאפט לינה-הצדק אויף אייגענער אחריות צוזאמענגערופען עטליכע צענדליג יו־דישע וועהלער צו שאפען א בעזונדערן וואהל-קאמיטעט. נישט קוקנדיג אויף דעם, וועלכען שאדען דאס קען ברענ־גען דער אלגעמיינער וואהל-אקציע, ווי אויך דאס, וואס זיי פיהרען אריין א דעזאריענטירונג צווישען די מאסען, מיט געבען א פרעצעדענס אויך אנדע־רע אינסטיטוציעס צו ארויסטרעטען מיט בעזונדערע ליסטעס.

זיי ערלויבען זיך איינרעדען די יו־דישע געזעלשאפט, אז זיי זענען כלומר'שט אונפארטייאיש און טהוען דאס לטובת דעם כלל. די יודישע גע־זעלשאפט אין אלגעמיין גיט זיך אבער נישט אונטער די אלע קהל'ס-פערזאר־גערס און בעציהט זיך זעהר קאלט צו די אלע צוזאגעכצען מצד די ניי „פילאנטראפישע פאליטיקערס", וויסענ־דיג פאראויס צו וואס די הערען שטרעבען.

■■■■■■

ווי האלט עס מיט די וואהלען צום שטאדט-ראט?

צוליב די פארשטעהענדע וואהלען צום שטאדט-ראט אין קעלץ, וואס זענען בעשטימט געווארען אויף זונטאג דעם 9 פאזדזיערניק ה. י. האט זיך אויף דער יודישער גאס שוין אנגעהויבען פיהלען דער וואהל-פיבער, וואס כאפט ארום און שטעקט אן יואס א מאל מעהרערע מאסען פון דער יודישער בעפעלקערונג. אויף טריט און שריט טרעפט מען אן אויף רעדלעך מיט יו־דען, וואס שטעהען שעה'ן לאנג און פיהרען וכוחים איבער פערזאנען, פאר־טייען, פראגראמען א. ז. וו.

מען האט געפרובט צו שאפען א פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק. און עס זענען אין איהם איינגעלאדען געווארען פארשטעהער פון סוחרים-פעראיין, אגודה, ציוניסטען, מזרחי'סטען, הויזווירטען, לאקאטארען און האנדווער־קער. און חאטש אויף די ערשטע פער־זאמלונג חאט זיך געהערט ענטוזיאסטי־שע בעגריסונגען און רעדעס, חאבען זיך כמעט אלע איבערצייגט, אז דאס איז נישט קיין קשר של קיימא, קודם צוליב דעם שוין, וואס די איניציאטיוו איז ארויס פון די געוועזענע ראטמע־נער און צווישען זיי אויך אזוינע, וואס נישט האבענדיג קיין גרויסע אקטיוועך אויף זייער קאנטא לגבי דער בעפעל־קערונג, און נישט ווערענדיג ארויסגע־רוקט דורך וועלכער עס איז פארטיי־אדער פעראיין, ווילען זיי זיך פערהאל־טען ביי זייערע מאנדאטען בלויז צוליב די שני חזקה...

צווייטענס ווייזט זיך ארויס, אז מיט די פארטייען און פעראיינען איז מען אויך נישט פערטיג... דער סוחרים-פער־איין האט נאך נישט בעוויזען ביז יעצט צו רופען א פערזאמלונג, אדער אבצו־האלטען א בעראטונג פון דער פער־וואלטונג, אום צו בעשטימען די צאהל מאנדאטען און פלעצער, וואס דער פעראיין דארף פאדערען פונ'ם וואהל־קאמיטעט. אויך האט דער סוחרים-פער־איין נאך נישט בעשלאסען, ווען ער שטעלט ארויס אלס זיינע קאנדידאטען.

אין דער אגודה הערשט א מיינונגס־פערשידענהייט ארום די פערזאנען פון ה' ל. און פ. בכלל, און איבער'ן פלאץ וואס זייערע פערטרעטער דארפען צו פערלאנגען אויף א אלגעמיינע ליסטע בפרט... און נאכדעם ווי עס איז אבגע־האלטען געווארען א גאנצע רייהע פערזאמלונגען פונ'ם וואהל-בלאק מיט'ן אנטייל פון די פארשטעהער פון דער אגודה איז ערשט קוים געלונגען ארויס־צובעקומען פון די אגודה פארשטעהער אז זיי ווייסען נאך נישט, וואס זיי ווי־לען און זיי דארפען פערלאנגען... חוץ מזה פאר יוצא וועגען פערלאנגט די אגודה א ערך פון פיער מאנדאטען...

די ציונים און מזרחים האבען אנגע־געבען א ערקלערונג, אז חאטש אין פריהעריגען שטאדט-ראט, ווען עס איז געשאפען געווארען (פאר דער קאמפלע־טירונג) האבען זיי געהאט זעקס פאר־שטעהער, וענען זיי גרייט צו געהן אויף קרבנות, בכדי עס זאל נישט פערלוירען געהן קיין יודישע שטימען.

אנדערש שטעלט זיך די זאך פאר ביים לאקאטארען-פעראיין. זיי פערלאנ־גען עס זאל זיי געגעבען ווערען איין מאנדאט און איין פערטרעטער. עס ווייזט זיך ארויס, אז קיין יודישער לא־קאטארען-פעראיין איז גארנישט בנמצא און דער קריסטליכער לאקאטארען-פער־איין וועהלט אויס דעם ה' פישער אויף דער יודישער ליסטע...

פונ'ם הויזווירטען-פעראיין איז ער־האלטען געווארען אין רשות פונ'ם בלאק גאנצע פיער קאנדידאטען אויף איינצוקלויבען איינעם אויף דער אלגעמיינער וואהל-ליסטע.

די האנדווערקער זענען צושפליטערט און נאך דער „נייעסטער איבערקעהרע־ניש" וועלען, ווי עס ווייזט זיך ארויס, געשאפען ווערען צוויי זיך בעקעמפענ־דע ליסטעס, א רעכטע און א לינקע. יעדער איינער מאכט א חשבון פאר דעד גאס, אז זי האט הינטער זיך די מאסע האנדווערקער פון גאנצע 90%. עס ווערט דעריבער דער בלאק געש־

דאנקזאגונג.

מיר אלע אינטערגעשריבענע דריקען אויס אונזער טיפסטען דאנק דער פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט „טאז" אין קעלץ מיט ה' דאקטאר לעווינזאן בראש. ווי אויך די ה"ה דאקטוירים זילבערשלאק און שאך, א דאנק וועלכע האבען אונזערע קינדער געהאט די מעגליכקייט צו געניסען פון די אומזיסטע זומער-קאלאניעס אין אטוואצק, דרוסקעניק און גארבאטקע. מיר וועלען קיינמאל זיי ניט פערגעסען די ווארעמע בעציהונגען פאר אונ־זערע קינדערלעך, ווי אויך די איבערגעגעבענסטע מיטהילף ביי דער קאלאניעס-אקציע.

זילבערשטיין שרה שיינדיל	א. הערינג	טענענווארצעל רחל
מאיר בארקאווסקי	ר. אויפטמאן	חנה ראזענצווייג
פ. ראטער	ש. קארזשושארז	מ. פיווקא
חנה רחל באאום	ישראל הויפטמאן	מאכטינגער
ס. ב. זילבערשטיין	טויבע ביאלאגורסקא	רעגינא פרידמאן
גיטעל בראנער	פאלא רובינעק	מ. וויגדאראוויץ
פעלא פעפער	שיינדעלע דויאדעק	ח. מאיעראוויץ
רייזעל בראמניצקא	ב. וויניארזש	גאלע פריידעלע

קעלץ דעם 20-טען ווזעשיען 1927.

אויף די פילאנטראפישע אינס־טיטוציעס גרייטען זיך.

די היגע פילאנטראפישע אינסטיטוצ־יעס האבען זיך פערקוקט אויף אנדערע שטעדט און בעשלאסען צו נעמען א אקטיווען אנטייל אין די וואהלען צום שטאדט-ראט.

טעלט פאר א פראגע-צייכען, צו קען ער זיך פעראייניגען מיט וועלכען עס איז ניי פון די האנדווערקער.

חוץ מזה איז דערווייל געשאפען געווארען א אינפארטייאישע וואהל-בלאק מיט א דאקטאר אין דער שפיץ.

אויף די לינקע ארבייטער פארטייען שטעלען, זעלבספערשטענדליך, ארויס א אייגענע ליסטע. און ביי א אזוי גרויסע צושפליטערונג אויף די יודישע גאס קען מען זיך פארשטעלען וויפיל יודישע שטימען עס ווילען פערלוירען געהען.

א שלעכטען עגזאמען האבען די יודען אבגעהאלטען שוין ביים נאכזעהען אויב זייערע נעמען זענען אריינגעטראגען געווארען אויף די וועהלער רשימות. א גאנץ קליינע צאהל ניר איז גע-קומען קאנטראלירען. דעמאלט ווען פון די פוילישע ליסטעס זענען די פערזאנען נאכקאנטראלירט געווארען דורך די פארטייען, פעראיינען, אלע אמטען א. ז. וו.

דורך דעם ה. ז. איז אריינגעטראגען געווארען א קאלעקטיווע רעקלאמאציע אויף עטליכע הונדערט יודישע וועה-לער, וואס זענען נישט, אדער, שלעכט איינגעטראגען געווארען אויף די וועהלער רשימה, עס איז אבער נישט די האפען אויף ערפאלג, ווייל די פא-ליציי האט התחלת אבגעזאגט ארויסצו-געבען בעשטעטיגונגען. או די וועה-לער וואהנען שוין אין קעלץ זעקס חדשים און אהן אזא בעשטעטיגונג האט די וואהל-קאמיסיע אבגעזאגט אנצונעה-מען די רעקלאמאציעס. די וואהל קא-מיסיע האבען נישט געוואלט אנערקע-נען אפילו מעלדונגס-ביכער.

פאר די געליטענע פון דער פערפלייצונג פון מזרח-גאליציען.

פאריגען שבת איז אין היגען מא-גיסטראט פארגעקומען א פערזאמלונג פון היגע געזעלשאפטליכע טוער, וועלכע האבען געגרינדעט א קאמיטעט, וואס דארף זיך פארנעמען מיט זאמלען געלד פאר די געליטענע פון דער פער-פלייצונג אין מזרח-גאליציען.

אין קאמיטעט איז מצד די יודען געוועהלט געווארען דער ראטמאן ה׳ לעווי.

ה׳ לעווי האט אויך צוזאמענגערופען א פערזאמלונג פון יודישע פרויען, וואו עס איז געוועהלט געווארען א פרויען-קאמיטעט אנצופיהרען מיט דער אק-ציע.

דער קאמיטעט האט זיך שוין גע-ווענדערט מיט אנ׳אפעל צו דער קעל-צער בעפעלקערונג.

די גרעסטע סענסאציע
פאר די קינא מעלאמאנען
איז דאס בילד דער
סטודענט פון פראג

פאר די וואהלען.

די פוילישע בעפעלקערונג גרייט זיך צו ענערגיש צו די וואהלען. די אונ-טערהאנדלונגען צווישען פערשידענע פארטייען האבען נישט געגעבען קיין שום רעזולטאט אזוי, אז ביז יעצט זענען שוין פערטיג 5 פוילישע ליס-טעס.

ס׳איז אבער נישט אויסגעשלאזען, אז די צאהל פון די פוילישע ליסטעס וועט זיך פערגרעסערן.

פון דער באהן-בעוועגונג.

דער צוג נאך טשענסטאחאוו, וואס איז אבגעגאנגען פון קעלץ 8.45 פריה און דער צוג, וואס איז געקומען נאך קעלץ פון טשענסטאחאוו 1,46 האבען אויפגעהערט צו קורסירען צוליב דער קליינער פרעקווענץ.

א שרפה

פאריגען דאנערשטאג האט אויסגע-בראכען א שרפה אין הויז פון ה׳ מ. קיפמאן (מארק 12) אין איניגע מינו-טען איז דער גאנצער דאך פון 2 שטא-קיגען הויז א ומגעקומען געווארען מיט דעם פייער און נאר א דאנק דער ענערגישער ארבייט פון די פייערלע-שער איז געלונגען אבצוהיטען די וואוי-נונגען פון 2-טען שטאק. די רעטונגס-אקציע האט געדויערט 3 שעה. דער שאדען איז א גרויסער.

מאנטאג דעם 25-טען
טרעפט זיך אלט און יונג
אין קינא „אדעאן"
אויף דעם ריעזען-בילד דער
סטודענט פון פראג

Dr. Med.
F. ŻABNER
(Choroby kobiece i akuszerja)
האט זיך איבערגעצויגען
פון לובלינער 33 אויף לובלינער 34.

DYREKCJA TOWARZYSTWA UBEZPIECZEŃ
„ORZEŁ" Sp. Akc. w Warszawie
podaje do wiadomości, że biuro Jeneralnej Reprezentacji w Kielcach z dniem 1 września 1927 r. zostało przeniesione z ul. Sienkiewicza Nr. 63
NA UL. HIPOTECZNĄ Nr. 5
prowadząc nadal działy: ogniowy, kradzieżowy z włamaniem, transportowy i od gradobicia.—

LEKARZ DENTYSTA
E. OKNOWSKI
leczenie zębów oraz jamy ustnej
wraz z Laboratorjum zębów sztucznych
pod kierownictwem technika dentystycznego
z kwalifikacjami zagranicznymi
Ceny nader przystępne i dogodne warunki
KIELCE, Kapitalna 11 m. 16 parter.

Gabinet Elektroleczniczy
w Kielcach, ul. Wesoła 45 parter.
Lampa Kwarcowa, Lampa Sollux, Diatermja, lampa Żandekera, całkowita kąpiel elektryczna, częściowe kąpiele elektryczne, Aparat spataterni, Aparat „Kapiterm", Elektromotor do masażór i wibracji, pantostat, kąpiele czterokomorowe, Diarsonnalizacja i inne.

נ. ע. אליהו לערער
איז נאך שווערע ליידען געשטארבען דעם 21.9 אין בליהענדען עלטער פון 22 יאהר. די לויה איז פארגעקומען אין זעלבען טאג וועגען וואס עס מעלדען די אין טיפען טרויער פערבליבענע
מוטער, שוועסטער, שוועגעריי, ברידער, שוואגער

צוליב דעם טויט פון אונזער ליבען קוזין
אליהו נ"ע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל
דער פאמיליע לערער.
זאל זיי גאט טרייסטען!
משה וויערניק
און פאמיליע.
קעלץ.

צוזאמען מיט דער פאמיליע לערער
בעוויינען מיר דעם טויט
פון זייער
זוהן אליהו נ"ע
המקום ינחם אתם
בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
פנחס גאלדבלום און פרוי
קעלץ

דער פאמיליע לערער
צום טויט פון זייער זוהן
אליהו נ"ע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל
פאמיליע זילבערשטיין
קעלץ.

כשר
KUNEROL

איז גאראַנטירט

ריינער שפּייזע=פּעטס פון קאָקאָס – ניס –

עס ווערט אויסגעאַרבייט אונטער דער איפזיכט
פון הרב ר׳ **שמואל עהרענפעלד** פון מ א ט ע ר ס ב ו ר ג
מיט א הכשר פון הרב **אברהם צבי פּערלמוטער** פון ו ו א ר ש א

גרויסער ספּאָרט צירק ,קאָלאָסעאום״

היינט פרייטאָג דעם 23 וושעשן 8 אַז. גרויסע פּערפּריגנאַטיגע פאָרשטעלונג
3=טער פּראָגראַם! — 10 נייע אטראקציעס
דער שפּיץ פון פּראָגראַם — אין 1 אקט
30 מינוט אונאויפהערליך לאַכען **גרויסער פּאַנטאָמים**
מיט׳ן אנטייל פון גאַנצן אנסאמבל, אין הויפּט=ראָל פון דין=דאָן
אויסער דעם ווייטערדיגען המשך פון אטלעטען=קאַמפּען
היינט קומפּען פאָלגענדע פּאָהר דעציזירענד ביז צו א רעזולטאַט:

חיים וויטמייער מיט לאַנציב
שוואַרצע מאַסקע—פּעטראָוויץ עקס
שטשערבינסקי — אָרלאָוו
מיכעלסאהן — מאַקני
איינצעלהייטן אין די פּראָגראַמען; בילעטן 1—5 זל

אַנאַנס ———— אנאָנס
זונטאַג דעם 25=טען וושעשען
קומט פאָר
2 גרויסע פאָרשטעלונגען
מיט דעם זיבעטן פּראָגראַם 4
אזייגער, אָוועגד 8 אזייגער.

בעקאַנטמאַכונג

מיר מאַכען בעקאַנט דאָס ג׳ פּובליקום דאָס אין אדלערס=הויז וואַהל 5 איז געמאַכט געוואָרען א נייע גרויסע אין **שיינע מקוה** מיט אלע בעקוועמליכקייטען ספּעציעל פאַר מענער. געכשר׳ט דורכ׳ן גאנצען היגען ראבינאַט. אויך איז מען מודיע, אז די אלטע מקוה איז אויסגערעמאָנטירט אויף דעם גרעסטען אָרט היגייניש מיט די וואַננעס ספּעציעל נור פאַר פרויען, וועלכעס עס איז שטענדיג אָפען. מיט אכטונג

זאָרזאָנר **„היגיענא״.**

דאַנקזאַגונג.

א הארציגען דאנק דריקען מיר אויס דעם בעיזאוסטען קאַנטאָר געוו. פערוואַלטונג׳ס מיטגליד פון לינת הצדק אין חענטשין **יצחק פּיאַסעצקי** פון קעלץ פאַר זיין דאַזיגען שבת פּרשת כי תבוא אין שיהל פאַר וועלכען עס איז געזאַמעלט געוואָרען א בעדייטענדע סומע לטובת דעם לינת הצדק מיר ווינשען איהם א כתיבה וחתימה טובה. די פערוואַלטונג
פון **לינת=הצדק** אין חענטשין

Nauczyciel muzyki
M. BORENSTEIN
(patent Konserwatorium muzyczne)
wrócił i wznowił lekcje gry na skrzypcach, fortepianie i dętych instrumentach.
Radom Kilińskiego Nr. 11.

אטלעטען=קאַמפּפען אין צירק קאָלאָסעאום.

דער אטלעטען=קאמפף טירנע אין היגען צירק „קאָלאָסעאום“ האלט ביי פערענדיגט ווערען. שוין אין די נאָהנטסטע טעג וועלען מיר געוואויר ווערען ווער עס וועט בעקומען די 1=טע, אָדער די 2=טע אויסצייכנונגס=פּריז.

די פּובּראינטערעסירונג פון פּובּליקום וואַקסט וואָס א מאָהל מעהר, ווייל די אטלעטען בעמיהען זיך מיט די גאנצע אמביציע צו דערגרייכען די ערשטע ערטער אויף מיזמען. ווער עס וועט זיין דער זיעגער איז נאָך דערווייל שווער צו זאָגען. אלענפאלס אייב ס׳וועלען נישט פּאַסקימען קיין ענדערונגען, אָדער סיורפּריזען רעפלעקטירען אויף די ערשטע ערטער דער ווד וויטמייער, שטשערבינסקי, פּעטראָוויטש, אָרלאָוו און פּעטערסאהן.

בעזונדער ראַף דערמאָנט ווערען דער ניי אנגעקומענער מייסטער פון אייראָפּא דער סערב מיליאַם פּעטראָוויטש, וועלכער האָט מיט זיין פענאָמענאַ״ע ק ר א פ ט ארויסגערופען די גרעסטע פּאַראינטערעסירונג צווישען די צירק=מעהאָמאַנטען.

Z intencji zaręczyn
p. **Sali Zajączkowskiej**
z p. **Abramem Judenhercem**
serdeczne życzenia składają
Jadzia Goldblumówna
Pinkus Charenstup.
Kielce.

מיט א עונג יו״ט

פון גוטען זיסען וויין ווי אויך „כרמל“
בעזאָרגט די פירמע **אלי גאָטליב**
וואַלאָווע 2 און ווינשט דערביי
א כתיבה וחתימה טובה און א יאָהר
פון חיים טובים ושפע ברכה והצלחה.

אונזערע אמתע פריינד און קליענטען
וועלכע פּראטעזשירען אונז
נאָך אונזער צוריקקומען ווינשען מיר
א כתיבה וחתימה טובה
און א געזונד גליקליך יאָהר
שלמה קאַנער און פרוי
קעלץ. ער״ש תרפ״ח.

צו דער חתונה פון אונזער פריינדין
חנה רינגערמאַכער : דאָס
מיט ה׳ סאלאָמאָן לעווענטהאל ווארשע
ווינשען מיר זיי ווי אויך זייערע עלטערן
א הערצליכען מזל=טוב און א גליקליכע צוקונפט
לערערמאן, פרידמאן, בלייכמאן.

p. Helena Ryngermacherówna
z p. Salomonem Lewentalem
Zaślubieni
we Wrześniu.

Z intencji zaślubin naszej kochanej córki i siostry
p. HELENY RYNGERMACHERÓWNY
z p. SALOMONEM LEWENTALEM
życzymy im wiele szczęścia na nowej drodze życia.
Ryngermacherowstwo
z RODZEŃSTWEM.

ZAWIADOMIENIE.

Z dniem 10 PAŹDZIERNIKA zostaje otwarta **szkoła freblowska**
przy ul. **Lubelskiej № 14** w lokalu Org. „Haszomer-Hacair“
Przyjmuje się dzieci w wieku od lat 4-ech do 7-miu.
Zapisy odbywają się codziennie od 10 rano do 6 wieczorem
w mieszkaniu państwa FINKLER Rwańska 15.
E. FINKLERÓWNA.

KINO-TEATR „**CORSO**“ w Radomiu.

Od poniedziałku 26 września i dni następnych
Najnowszy film ze „**Złotej serji**“ wytwórni „**SFINKS**“

Uśmiech LOSU

dramat serc w 10 aktach
według głośnej sztuki WŁ. PERZYŃSKIEGO
w roli IRENY **JADWIGA SMOSARSKA**
Techniczne opracowanie, zdjęcia i montaż filmu:
inż. **Zbigniew Gniazdowski.**
Realizacja i reżyserja: **Ryszard Ordyński.**

לשמוע אל הרנה ואל התפלה!

עס ווערט איינגעאָרדנעט א ב י ת = ת פ ל ה אויף די ימים=טובים אין לאָקאַל פון „פועלי אגודת ישראל“ כפאַרנא 8.
דינגען פּלעצער קאָן מען יעדען טאָג פון 2 ביז 10 אָוועגד אין דערמאָנטען לאָקאַל.

Redaktor i wydawca CH. M. Herc

Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.